

vergadering **C101**
zittingsjaar 2021-2022

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Wonen en Onroerend Erfgoed

van 16 december 2021

(Wegens de coronamaatregelen werd deze vergadering via videoconferentie georganiseerd.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de opheffing van de bescherming van monumenten op grond van financiële overwegingen – 833 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Filip Brusselmans aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de opheffing van de bescherming van het walenschip Céphée – 837 (2021-2022)	3
VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over Vlaanderen in het Werelderfgoedcomité van de UNESCO – 829 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het Belgische lidmaatschap van het Werelderfgoedcomité en de rol van Vlaanderen daarin – 975 (2021-2022)	11
VRAAG OM UITLEG van Adeline Blancquaert aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de bescherming van frietkoten als monument – 960 (2021-2022)	
VRAAG OM UITLEG van Mercedes Van Volcem aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de bescherming van frietkoten als monument – 962 (2021-2022)	18
VRAAG OM UITLEG van Maxim Veys aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de campagne van KRAS vzw om de Gentse wooncrisis zichtbaar te maken – 961 (2021-2022)	24
VRAAG OM UITLEG van Alessia Claes aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het stimuleren van hybride warmtepompen in kader van sociale huisvesting – 984 (2021-2022)	28
VRAAG OM UITLEG van Vera Jans aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het rapport 'Studentenhuisvesting' van het Steunpunt Wonen – 986 (2021-2022)	31
VRAAG OM UITLEG van Filip Brusselmans aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de problematische aanpak van de renovatie- en herhuisvestingscampagne door WoonAnker Waas – 1016 (2021-2022)	34

**VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de opheffing van de bescherming van monumenten op grond van financiële overwegingen
– 833 (2021-2022)**

**VRAAG OM UITLEG van Filip Brusselmans aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de opheffing van de bescherming van het walenschip Céphée
– 837 (2021-2022)**

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister, wij ontmoeten elkaar meestal in de commissie Algemeen Beleid en Financiën, maar vandaag ga ik een aantal vragen stellen over Onroerend Erfgoed.

Begin oktober kondigde u de voorlopige opheffing aan van de bescherming van vier monumenten. Het ging daarbij over het voormalige openluchtwembad in Ieper, de schoorsteen van de steenbakkerij in Nieuwpoort-Ramskapelle, het Huis van Bouchaute in Kaprijke en de torenkraan in Temse. Ook een vijfde monument, namelijk het walenschip Céphée op de Scheldekaaien in Antwerpen, heeft een voorlopige opheffing.

Collega Brusselmans ondervroeg u vorige maand al over het dossier van de schoorsteen in Ramskapelle, maar ik zou het graag over het bredere plaatje hebben. Wat me opvalt in de verschillende dossiers, is het gegeven dat verwaarlozing van de monumenten, het uitstellen van noodzakelijke restauratie of onderhoud door de vorige of huidige eigenaars de kostprijs dusdanig verhoogd heeft dat de eigenaar het monument niet langer kan of wil behouden. Bovengenoemde dossiers vragen de opheffing van bescherming telkens omwille van 'algemeen belang'. Hoewel het Erfgoeddecreet een opheffing van de bescherming toelaat omwille van algemeen belang, is het tegen de geest van het decreet dat verwaarlozing of een gebrek aan onderhoud een aanleiding kan zijn tot de opheffing van de bescherming. De erfgoedwaarde van de betrokken monumenten wordt namelijk nergens in twijfel getrokken.

De adviezen van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed oordelen dan ook over de vijf dossiers negatief op de vraag tot de voorlopige opheffing. Telkens kaarten ze ook het gebrek aan een algemeen, breder kader aan waarop ze de wijzigingen in de bescherming van monumenten kunnen beoordelen.

Mijn vragen aan u zijn ingegeven door de bezorgdheid dat Vlaanderen heel wat waardevol erfgoed dreigt te verliezen door het ad-hocbeleid in de bescherming van onze monumenten.

Minister, het Erfgoeddecreet stelt dat een hoge kostprijs voor restauratie geen argument is voor de opheffing van de bescherming. Toch is dat in bovenstaande dossiers de voornaamste reden om de opheffing te vragen. U ging telkens in tegen het negatieve advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed. Denkt u niet dat dit een gevaarlijk precedent kan zijn dat andere eigenaars van monumenten een vrijgeleide geeft om het onderhoud van hun eigendommen uit te stellen of te verwaarlozen? Op welke manier garandeert u dat ons onroerend erfgoed niet zal aftakelen?

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed vraagt een breder beleidskader voor het actualiseren van beschermingen met daarin onder andere eenduidige criteria.

In de beleids- en begrotingstoelichting (BBT) staat hierover het volgende: "Samen met de lokale besturen evalueren we thematisch en voor heel Vlaanderen het beschermde erfgoedbestand. We voeren projecten uit (op basis van doelmatigheidsanalyses) met betrekking tot deklassering en herevaluatie van bestaande beschermingen. We evalueren het juridisch kader voor opheffing en wijziging van een bescherming en formuleren voorstellen tot aanpassing. Tevens bepalen we samen met maatschappelijke actoren thema's voor verdere opheffing en wijziging van beschermingen." Kunt u toelichten op welke manier en wanneer u gehoor zult geven aan de vraag vanuit de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed en daarbij ook de stand van zaken geven van dit gevraagde beleidskader?

Veel monumenten zijn in handen van of overgedragen naar lokale besturen. De vraag is of de nodige middelen voor het onderhoud ook zijn meegekomen. De gewijzigde financiële steunvoorwaarden vanuit Vlaanderen worden in sommige dossiers aangehaald als reden voor de uitgestelde onderhoudswerken. Bent u zich bewust van het gegeven dat lokale besturen de kosten voor het onderhoud van de monumenten niet altijd kunnen dragen? En op welke manier gaat u ervoor zorgen dat dit niet ten koste gaat van de bescherming van onze monumenten?

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Collega Rzoska, bedankt om de situatie al te schetsen, wat het voor mij iets eenvoudiger maakt.

Het is zo dat we een maand geleden hier al een kort debat hadden over de vier dossiers tot opheffing. Daarna raakte bekend dat u als Vlaams minister van Onroerend Erfgoed op vraag van de stad Antwerpen de procedure in gang hebt gezet om de bescherming als erfgoed van het walenschip Céphée op te heffen. Vlaanderen heeft, in tegenstelling tot onze buurlanden, een niet al te beste reputatie op het vlak van de bescherming en conservering van het maritieme erfgoed. Een mogelijke declassering van de Céphée zal deze reputatie alleen maar bevestigen.

De Céphée is een houten vrachtschip voor de binnenvaart, met balkvormige romp zonder kiel. Zulke schepen stonden bekend om hun erg groot laadvermogen en moesten worden gesleept, veelal door paarden langs de kant van het water. Het type vaartuig kwam tot het einde van het interbellum veel voor op onze binnenwateren en maakte op een bepaald moment zelfs 50 procent van de binnenscheepvaart in ons land uit. Vandaag is de Céphée echter het laatste nog in oorspronkelijke staat bewaarde houten walenschip in Vlaanderen.

Dit in zijn soort unieke schip in Vlaanderen is al sinds 1994 als monument beschermd, maar werd bewaard in "ongunstige omstandigheden" en is er nu slecht aan toe. De huidige ligplaats moet bovendien in het kader van de verhoging van de waterkering en de hieraan gekoppelde heraanleg van de Scheldekaaien weldra worden vrijgemaakt. Heel dit dossier roept uiteraard bij onze fractie en bij mij een aantal vragen op.

Eerst en vooral verneem ik graag hoe het staat met het verdere verloop van het openbaar onderzoek.

Het Antwerpse stadsbestuur gaf te verstaan nog wel open te staan voor overleg met maritieme erfgoedverenigingen. Dat is trouwens iets dat in vele van de verschillende lopende dossiers zal terugkomen. Bent u opnieuw bereid om daar een bemiddelende rol te spelen of gaat u daar een initiatief nemen? Zo ja, hoe ziet u dat concreet?

Een andere vraag die in het raam van dit dossier bij mij opkomt, is wat er dan nog staat te gebeuren met de andere schepen die tot de maritieme collectie van de

stad Antwerpen, van het Museum aan de Stroom (MAS) dus, behoren, zoals de unieke spitsbek Gerard, de erg zeldzame sleepspits Lauranda of de al even zeldzame klipperaaik Sint-Antonius?

Tot slot wil ik nog meegeven dat we kunnen lezen op de inventaris van onroerend erfgoed over de Céphée: "Het art deco-interieur is volledig aanwezig, maar sterk aangetast door schimmel, zwammen en houtwormen." Het lijkt me toch echt belangrijk dat we opletten dat deze trend zich niet verderzet. Het is iets dat terugkomt: jarenlang geen onderhoud en dan de declassering aanvragen omdat de kosten te veel oplopen. Hetzelfde bij de Boelwerfkraan, de toren in Ramskapelle enzovoort. Deze vraag gaat iets breder, maar die vragen heeft collega Rzoska gesteld.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: De opdracht bestaat er natuurlijk in de eerste plaats in om ons onroerend erfgoed in stand te houden en door te geven aan de volgende generaties. Maar dat moet natuurlijk op de goede manier kunnen gebeuren, in het juiste evenwicht met andere belangen. De kostprijs is daar wel degelijk een van. Onroerend erfgoed in stand houden heeft wel degelijk ook een kostprijs. Dat is ook de reden waarom wij daar vanuit de Vlaamse overheid premies aan geven, en geen kleine premies. Dat loopt heel hard op. Jullie kennen die allemaal.

Vorig jaar nog hebben we het premiestelsel drastisch hervormd, zodat we korter op de bal kunnen spelen. Meer dan ooit is het systeem van de erfgoedpremies volgens de zogenaamde standaardprocedure de spil van ons beleid om regelmatig onderhoud te stimuleren. Mijnheer Rzoska, ik begrijp heel goed uw vraag wanneer u zegt dat eigenaars misschien verleid zullen worden of een incentive krijgen om hun erfgoed te laten degraderen en verloederen alvorens ze iets krijgen. De hervorming van de financiering die we vorig jaar gedaan hebben, was er net op gericht om dat tegen te gaan omdat we nu veel hogere premies geven om kleinere werken te doen. Iedereen weet dat als je een huis regelmatig eens renoveert of er regelmatig werken aan doet, je op lange termijn hele hoge kosten kunt voorkomen. De ommezwaai die we maken met het financieringssysteem zal natuurlijk pas op heel lange termijn een effect hebben. Dit maar om aan te geven dat het wel degelijk mijn bedoeling is om te zorgen dat het onderhoud prioritair wordt en dat we daar meer op inzetten. De voorzitter weet ook dat we in onze thuisstad al een voorbeeld hebben gezien van hoe je met die premies korte en snelle restauraties kunt doen om al direct een beter beeld te geven.

Met de erfgoedpremies volgens de standaardprocedure honoreren we onderhoudswerken, waarbij sinds dit jaar bedragen tot 250.000 euro in aanmerking worden genomen. Dit soort bedragen staat voor een beheersbare dossierschaal: de behandelingsprocedures zijn kort en er zijn geen wachtlijsten voor deze premies. De respons toont ook aan dat een meerderheid van beheerders het goed voor heeft met het erfgoed onder hun hoede. Dat was dus de hervorming in financiering.

Naast het verruimen van de scope van de standaardprocedure, hebben we ook een oproepensysteem ingevoerd voor meer omvangrijke dossiers. Daarmee houden we het aanbod onder controle, maar het laat ook toe in te spelen op maatschappelijke noden door met gerichte oproepthema's te werken.

Daarmee kom ik aan de vraag over de lopende opheffingsprocedures. Ik wil benadrukken dat dit lopende procedures zijn, waarin ik nog geen eindbeslissing heb genomen. Mijnheer Brusselmans, ik geef toe dat een voorlopige opheffing een beetje verwarrend is. We hebben het daar bij de vraag over de toren in Ramskapelle ook over gehad. Iedereen gaat er al van uit dat het dan zeker opgeheven wordt. Maar dat is niet noodzakelijk de bedoeling. Zoals ik enkele weken geleden ook aanhaalde, zie ik die procedures als een aanleiding om de dialoog over het

betreffende erfgoed aan te gaan en nog een kans te geven. En dat lijkt ook te lukken, zonder vooruit te lopen op definitieve resultaten. Maar in veel gevallen lijkt dat ook te lukken. Bijkomend wil ik ook zeggen dat een opheffing op zich, als – als: voorwaardelijk dus – het dan uiteindelijk tot een definitieve opheffing zou komen, daarom nog niet hoeft te betekenen dat het erfgoed zelf verdwijnt. Er moet dan alleen aan minder strenge voorwaarden worden voldaan voor dat erfgoed.

Aanvragen tot opheffing zijn een signaal waar we omzichtig mee aan de slag moeten. De opheffingsprocedure laat toe standpunten en argumenten af te wegen. En voor alle duidelijkheid, de hoge kostprijs is dus niet gebruikt als determinerend argument voor de opheffing van de beschermingen. De opheffingen worden uitsluitend overwogen omwille van het gewijzigde algemeen belang. Door een gewijzigde context lijkt het belang van de bescherming als monument geëvolueerd ten opzichte van het algemeen belang aanwezig op het ogenblik van de bescherming. Daarover zal de lopende procedure een genuanceerder inzicht moeten verschaffen.

Mijnheer Rzoska, zoals ik ook aangaf in de laatste beleids- en begrotingstoelichting, wordt aan het aangekondigde beleidskader gewerkt. Dit jaar zijn twee proefprojecten afgerond, waarvan u de rapporten online kunt vinden. Het aangetaste en verdwenen erfgoed is onder de loep genomen, net als de windmolens. Ook is een analyse gemaakt van het bouwkundige erfgoed. Die zal dienen als basis voor een thematische evaluatie van het beschermde pakket. Tot slot loopt ook nog de analyse van de juridische instrumenten en bekijken we de nood aan een flankerend beleid.

De onderzoeken, die tijds- en arbeidsintensief zijn, lopen dus. Maar er zijn ook de maatschappelijke vragen om sneller te gaan en om het beschermde bestand op korte termijn door te lichten. Daarom heb ik mijn administratie verzocht de methodiek bij te stellen. Sinds juli onderwerpt ze het beschermde bestand aan een snelle screening op basis van desktoponderzoek. Daarbij worden de erfgoedwaarden geëvalueerd op basis van de geldende selectiecriteria en de bouwfysische staat. Die snelle screening moet tegen het einde van volgend jaar detecteren welke beschermingen vandaag overduidelijk niet meer aan de hedendaagse selectiecriteria voor bescherming voldoen. Na de snelle screening kan het agentschap de oefening ten gronde opnieuw oppikken en meer doorgedreven thematische evaluaties doorvoeren. Men zal dat doen in samenspraak met de lokale besturen.

We hebben hier natuurlijk een beetje een historische context. Ik wil twee dingen meegeven. In het verleden is zeer dikwijls gewerkt met een soort quota die men moest halen bij het agentschap om een zekere hoeveelheid te gaan beschermen. En dan heeft men meer gekeken naar kwantiteit dan naar kwaliteit. Men is dan effectief nogal ruim gegaan, met zeer veel zaken. Ik durf niets op te noemen, omdat ik dit natuurlijk moet overlaten aan de screening om daar duidelijkheid over te geven. Er zijn dan dikwijls zaken bijgetrokken of beschermd, bij de 11.000 zaken die op ons bestand staan, die Vlaanderenbreed misschien minder erfgoedwaarde hebben. Daar gaan we nu die selectie doormaken.

Een tweede argument dat men vroeger wel eens gebruikt heeft om een bescherming toe te wijzen, is de idee dat iets zeer verloederd en in zeer slechte staat is, en men het dan opneemt op de beschermde lijst van monumenten, met de idee dat het dan wel gerenoveerd zal worden. Maar dat is niet altijd het geval geweest. Dat heeft niet altijd gewerkt. Voor sommige dingen wel, voor alle duidelijkheid. Het is zeker geen zwart-witverhaal. Maar het heeft niet altijd gewerkt. In die zin zitten we nu een beetje met een bestand waarbij het wel eens nodig is om er met de kam door te gaan en te kijken wat nog echt die waarde als erfgoed heeft om beschermd te houden.

Voor alle duidelijkheid: wat ik u nu meegeef, staat los van de vier plus één concrete dossiers waar jullie naar verwijzen.

Zoals al aangehaald, ben ik mij terdege bewust van de kosten die erfgoedbehoud vertegenwoordigt. Net daarom bieden we ook financiële ondersteuning aan. Zoals aangekondigd in de beleidsnota, willen we het aanbod diversifiëren, maar dat is geen eenrichtingsverkeer. Het is niet zo dat met een bescherming middelen meekomen. Beheerders hebben ook de verantwoordelijkheid om als goede huisvaders te handelen. Dat gaat evengoed op voor niet-beschermde eigendommen. Maar u hebt er al naar verwezen dat we eigenaars van erfgoed inderdaad de juiste incentive moeten geven om hun verantwoordelijkheid op te nemen ten aanzien van dat goed.

De aangehaalde hervorming van het premiestelsel toont aan dat we willen inspelen op noden, maar dat we het ook voor onszelf, als overheid, controleerbaar willen houden. Onze huidige wachtlijst met restauratie- en erfgoedpremies toont overduidelijk aan waar onze grenzen liggen en dat we moeten prioriteren.

Mijnheer Brusselmans, ook de opheffingsprocedure voor de bescherming van de Céphée is een uitnodiging om de discussie over de toekomst van dit erfgoed opnieuw aan te gaan en misschien alsnog tot een constructieve oplossing te komen voor het behoud ervan. Ik wil wel benadrukken dat het beheer van de Céphée weliswaar uitdagingen stelt. Op basis van inspectierapporten van Monumentenwacht zijn er trouwens de voorbije jaren verschillende keren werken aan uitgevoerd. Ik wil benadrukken dat er de voorbije jaren aan de Céphée premies zijn toegekend om werken uit te voeren. Maar het beleid inzake varend erfgoed, zoals voor onroerend erfgoed in het algemeen, leidt doorgaans wel tot oplossingen. De positieve resultaten zijn duidelijk zichtbaar, en er zijn er meerdere. Maar goed, dat is het proces dat doorlopen wordt en we zullen zien waar het eindigt. Ook voor de Céphée lijkt dus een oplossing in zicht. We hopen dat en we dragen er ook actief toe bij.

Ook mij bereikte de info dat de stad Antwerpen ondertussen het schip wil redden en in gesprek is met maritieme erfgoedverenigingen. De stad kan in het kader van de opheffingsprocedure formeel uiting geven aan haar positieve intenties. Ondertussen is het openbaar onderzoek van start gegaan op 10 december en loopt het nog tot 9 januari van volgend jaar. Afhankelijk van de respons zal ik een overleg organiseren over de toekomst van het schip.

Trouwens, ik wil een mooi voorbeeld geven van waar dat in het verleden door mijn voorganger ook is gebeurd, namelijk be-MINE in Beringen, wat een schitterende erfgoedsite is. Daar is ook een voorlopige opheffing gebeurd door voormalig minister Bourgeois tijdens de vorige legislatuur. Naar aanleiding daarvan is er heel wat input gekomen op het openbaar onderzoek en zijn we uiteindelijk tot een heel nieuw plan gekomen, waar we zelf ook heel veel tijd en werk in hebben gestopt de voorbije twee jaar. Dat wordt nu uitgewerkt. Het is een paar maanden geleden – in september denk ik – voorgesteld en het wordt een schitterend project, waar erfgoed gecombineerd wordt met groen. Daar heeft het systeem ook gewerkt.

De Gerard, de Lauranda en de Sint-Antonius zijn geen beschermd varend erfgoed. Het is ook moeilijk om ze het statuut van varend erfgoed te geven omdat ze niet meer in de vaart zijn. Dat is een van de voorwaarden die we gebruiken om iets te beschermen als varend erfgoed, namelijk het moet varen of op zijn minst in de mogelijkheid zijn om te kunnen varen. Het zijn dus museumobjecten. De schepen zijn wel opgenomen in de inventaris van het varend erfgoed en ik kan ook meegeven dat het agentschap Onroerend Erfgoed meewerkte aan de cultuurhistorische waardering van de collectie vaartuigen van het MAS, waarover in 2018 een onderzoeksrapport verscheen.

Gelet op het niet-beschermde statuut van de schepen, moet u voor informatie over de toekomstplannen in eerste instantie terecht bij de beheerders ervan. De Gerard en de Sint-Antonius behoren, zoals u zelf aangeeft, tot de maritieme collectie van

de stad Antwerpen en worden nog beheerd door het MAS en de Lauranda is inmiddels overgedragen aan het Scheepvaartmuseum van Baasrode.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister, u hebt gezegd dat het systeem van de premies hervormd is en dat is een belangrijk gegeven. Ik vind het ook heel belangrijk dat u hebt aangegeven dat de tijdelijke opheffing een lopende procedure is en dat u daar geen definitieve uitspraken over zal doen. Ik vind het van belang dat u dat onderstreept om de heel eenvoudige reden dat een aantal van de monumenten dat in de procedure zit, wel degelijk – volgens mij en een aantal collega's – een grote erfgoedwaarde heeft.

Fysiek bent u misschien iets verder van Temse verwijderd, hoewel het vanuit Zottegem ook nog wel relatief goed bereikbaar is. Maar ik kan u verzekeren dat als ik langs Temse passeer, met de auto of met de fiets – want je kunt ook heel mooi fietsen langs het water, ik zou u trouwens eens willen uitnodigen om dat samen te doen – je dan ziet dat die kraan die daar staat toch wel echt een heel belangrijk gegeven is in de identiteit van Temse, de Temsenaars en de geschiedenis van de gemeente. En dan haal ik er het voorbeeld uit dat ik natuurlijk het beste ken. Ik ken de andere momenten ook, maar dat is er eentje waar ik om de zoveel weken wel eens passeer.

Daarom is het belangrijk dat u dat aangeeft, en het is ook belangrijk dat u aangeeft dat onderhoud echt wel van belang is, en dat het niet kan zijn dat we monumenten laten degraderen en voor een stuk laten ontbinden, en op basis van die ontbinding zeggen dat we het van de lijst halen.

Ik heb ook geleerd dat u bezig bent met die screening, en dat vind ik boeiend. Want het zijn toch een pak monumenten die op die lijst staan, die 11.000. Het is goed, denk ik, dat daar eens wordt doorgegaan. En tegelijk moeten we die lokale besturen goed ondersteunen, omdat een deel van die monumenten toch echt wel in hun bezit zijn. Ik heb het ook al in mijn eigen stad Lokeren gezien, dat lokale besturen – toch in mijn geval – niet altijd de goede huisvader zijn om dergelijke monumenten te bewaren, waarbij men ze toch wel degelijk laat achteruitgaan.

Ik heb heel wat antwoorden gekregen op mijn vragen. Ik heb voorlopig geen bijkomende vraag, maar ik ga natuurlijk het dossier van dichtbij opvolgen.

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Bedankt voor uw antwoorden. Het was natuurlijk enigszins dezelfde uitleg als vorige maand, maar ik vind het toch belangrijk om zulke gevallen, zoals dat walenschip, hier onder de aandacht te blijven brengen, net vanwege de erfgoedwaarde die zij hebben. We hebben het hier over de Boelkraan gehad in Temse, waar ik elke dag passeer als ik naar Brussel rijd, maar als student in Antwerpen was ook het walenschip voor mij van een bepaalde waarde, en ik denk niet alleen voor mij. Dus ik wil dat hier toch blijven brengen en blijven benadrukken dat er altijd naar goede oplossingen moet worden gezocht. Maar er is inderdaad ook het onderhoud dat u aanstipt.

Nu, ik heb in het algemeen wel nog een kleine bemerking. U zegt dat het financiële in al die gevallen geen determinerende factor is. Dat is misschien officieel zo, maar we moeten daar toch ook niet flauw over doen dat dat vaak een beweegreden kan zijn.

Maar wat de Céphée specifiek betreft zegt u dat er een oplossing in zicht is, en u draagt daartoe bij. Ik heb misschien nog een afsluitende vraag: bedoelt u dan specifiek dat initiatief van de stad Antwerpen, of is er nog een andere oplossing?

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Minister, u zei het al: een paar weken geleden hadden we het hier in de commissie ook over het opheffen van bescherming. Middelen, of eerder het gebrek aan middelen, mogen eigenlijk nooit een argument zijn om een bescherming op te heffen. Ik denk dat we het daar allemaal over eens zijn.

Een van de belangrijke zaken lijkt mij ook dat bij de evaluatie van het beschermd bestand de afdeling Handhaving van het Departement Omgeving betrokken wordt. Dat staat in uw laatste beleids- en begrotingstoelichting (BBT). Als na analyse en onderzoek het handhavingsbeleid gericht kan worden aangepast, dan kan dat er misschien voor zorgen dat er minder monumenten ten dode opgeschreven zijn.

Over de Céphée wilde ik nog het volgende zeggen: dat is het eerste schip dat als monument beschermd werd in Vlaanderen. En die bescherming houdt in dat dat schip in situ beschermd is, en dus niet verplaatst kan worden. Vandaar dat de stad heeft aangevraagd om een procedure op te starten om die bescherming als erfgoed op te heffen, en die verplaatsing dan toch mogelijk te maken.

U hebt al gezegd dat er nog geen definitieve beslissing is genomen. Stel dat dat schip verplaatst zou worden, is het dan nog mogelijk dat u overgaat tot een wijziging van de bescherming in plaats van een opheffing na dat openbaar onderzoek, of naar een nieuwe bescherming na die verplaatsing?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (CD&V): Minister, het is niet de eerste keer dat we het hier hebben over die opheffing en over specifieke dossiers die hier vandaag opnieuw aan bod komen. Dus ik sluit mij aan bij de algemene bezorgdheid. Ik kan mij ook vinden in uw antwoord.

Maar iets waar ik altijd heel sterk de nadruk op leg, is dat er bij dergelijke dossiers heel veel emotie komt kijken, en ook heel veel betrokkenheid van mensen. Iedereen heeft daar wel een mening over, en iedereen weet ook wel wat hij of zij in dat geval zou doen.

In een aantal van die dossiers zijn er ook middenveldorganisaties die heel veel expertise hebben, er met hart en ziel al jaren rond werken en er zorg voor dragen. Minister, hoe zult u garanderen dat de betrokkenheid van die lokale gemeenschap, niet alleen van de lokale besturen maar ook van de middenveldorganisaties en de vele vrijwilligers, ten volle wordt gegarandeerd zodat het dossier ook wordt gedragen, wat er ook uit de bus komt. Zo kan het bestaan van de monumenten door hen verder worden gedragen en hebben ze voldoende inspraak en betrokkenheid bij de definitieve beslissing.

Kurt De Loor (Vooruit): Ik zou ook graag aansluiten bij deze uitermate boeiende discussie.

Collega's, zoals collega Rzoska al zei zal de voorlopige opheffing van deze beschermd monumenten ongetwijfeld nog aan bod komen in deze commissie, onder andere met een resolutie die de collega's van Groen, de PVDA en Vooruit hebben ingediend. We volgen dit zeker verder op. Zoals gezegd, zal het zeker nog een aantal keren aan bod komen.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Collega's, ik dank iedereen voor zijn tussenkomst. Het is vaak zo dat men weinig hoort over het onderhoud van erfgoed, maar

op het moment dat we er effectief iets mee willen doen en duidelijk willen maken welke richting we willen uitgaan, dan is iedereen betrokken.

Erfgoed is inderdaad emotie, en dat is een goede zaak. Ik kan de betrokkenheid van mensen enkel toejuichen.

Mijnheer Rzoska, dank u wel voor de uitnodiging. Ik ken de streek een klein beetje maar eerder de andere oever, waar het standbeeld van Filip De Pillecyn staat en Den Bunt in Hamme. Mijn moeder zaliger was afkomstig van Hamme, ik ken het langs de Durme een klein beetje. Ik ga er dus graag op in, mocht het ooit eens passen.

Over Temse heb ik het de vorige keer ook gehad, maar niet iedereen is blijkbaar helemaal op de hoogte. Het stadsbestuur heeft dat gevraagd omdat de restauratie zoals die nu zou moeten gebeuren volgens de bescherming die er nu is, heel duur zou zijn. Het heeft vooral te maken met de betonnen sokkel die onder water zit. We hebben gezegd dat we de procedure opstarten, maar we hebben tegelijkertijd een brief gestuurd aan het stadsbestuur om te vragen om overleg op te starten met erfgoedverenigingen enzovoort, zodat de kraan en alles errond bewaard blijft. Het enige wat we door de opheffing van de bescherming zouden doen, is dat men aan minder zware voorwaarden moet voldoen om die kraan nog zijn rol te laten spelen. Dat is wat er is gebeurd.

Mevrouw Schauvliege, u hebt gelijk dat het overleg met middenveldorganisaties zeer belangrijk is. Dat is exact wat we in Temse per brief hebben gevraagd aan het stadsbestuur. Ik kan u trouwens zeggen dat er op 11 januari een overleg is met het stadsbestuur van Temse. We volgen het wel degelijk actief op.

Mijnheer Brusselmans, u zegt dat ik dezelfde uitleg geef, maar het zou vreemd zijn mocht ik nu een andere uitleg geven.

Het is de bedoeling om de screening eind 2022 rond te hebben of er toch mee naar de regering te gaan. Het kan uiteraard ook in het parlement worden voorgesteld.

U sprak op een bepaald moment over de financiën. We moeten er inderdaad niet flauw over doen: het financiële speelt altijd mee, maar het is niet determinerend. Ik heb dat duidelijk in het antwoord gezegd. Niemand zal ontkennen dat het belangrijk is, maar de middelen die we kunnen besteden, aan welk beleidsdomein dan ook, zijn niet oneindig. We moeten dus altijd een afweging maken, waarin financiën altijd een rol spelen. U zult mij niet horen zeggen dat het altijd omwille van het financiële is dat een project niet kan doorgaan, maar het betekent ook niet dat alle financiën en middelen zomaar mogelijk zijn voor het project. Er moet een evenwicht worden gevonden en dat is geval per geval te bekijken. Het is dus niet determinerend, maar ik steek ook niet onder stoelen of banken – ik heb ook nog een andere rol in de regering – dat het wel degelijk meespeelt.

Mevrouw Van Werde, ik ga geen uitspraak doen over de Céphée. Het overleg is bezig en de procedure loopt. Het zou niet fair zijn mocht ik nu tussenkomen.

Op de vraag van mevrouw Schauvliege over de betrokkenheid van de lokale besturen heb ik al geantwoord.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister, ik dank u voor uw antwoorden. Geen enkel probleem om even van Hamme naar Temse te fietsen langs het water. Het is een mooie fietstocht langs Filip De Pillecyn en zijn mensen achter de dijk. Het is 15 kilometer om van het ene naar het andere te geraken, dan combineren we uw

erfgoed en het erfgoed in Temse, en die erfgoedgemeenschappen zijn toch waarvoor we het doen.

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Ik stel voor dat we dan afspreken aan de brug van Temse.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Manuela Van Werde aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over Vlaanderen in het Werelderfgoedcomité van de UNESCO – 829 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het Belgische lidmaatschap van het Werelderfgoedcomité en de rol van Vlaanderen daarin – 975 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Voorzitter, collega's, minister, op 25 november is België verkozen tot lid van het UNESCO - Werelderfgoedcomité. Op voorstel van u heeft Vlaanderen, samen met de andere regio's, één van de 21 plaatsen in de wacht gesleept. De komende vier jaar zal Vlaanderen dus deelnemen aan de jaarlijkse vergaderingen van het comité, waar onder andere beslist wordt over de nieuwe werelderfgoederkenningen.

Vlaanderen is daar samen met de andere regio's van ons land verkozen. De drie gewesten, die bevoegd zijn voor Onroerend Erfgoed, zullen samen met de FOD Buitenlandse Zaken samenwerken. Kunt u wat meer uitleg geven over die samenwerking en hoe die georganiseerd is?

Zijn er specifieke accenten die Vlaanderen wil leggen tijdens deze kandidatuur?

Moet Vlaanderen voor dit lidmaatschap van het comité extra middelen uittrekken?

Welke voordelen brengt dit lidmaatschap mee voor ons eigen werelderfgoed?

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Voorzitter, collega's, minister, collega Van Werde heeft de aanleiding voor de vraag al geschetst.

In november werd België gekozen als één van de twaalf nieuwe leden van het Werelderfgoedcomité. Voor die erkenning werd intensief campagne gevoerd door de verschillende gewesten, uiteraard ook door het Vlaams Gewest, samen met de federale overheid.

Er zal tijdens dit mandaat worden gewerkt rond mondiale uitdagingen voor erfgoed zoals duurzaam toerisme, klimaatverandering en erfgoed in conflictsituaties. Gedurende vier jaar zal België dus deel uitmaken van het 21-koppige comité dat onder meer beslist over nieuwe werelderfgoederkenningen.

Momenteel zijn er zeven erkenningen als werelderfgoed in Vlaanderen, waaronder de begijnhoven, de belforten en recent nog de Wortel-Kolonie. Het is een unieke

kans als lid van het Werelderfgoedcomité om misschien bijkomende erkenningen als werelderfgoed mogelijk te maken, mochten er daar plannen toe zijn.

Vlaanderen staat als regio garant voor ongeveer 92 procent van alle Belgische vrijwillige bijdragen aan UNESCO. Vlaanderen mag dan ook worden gezien als een meer dan degelijke regionale donor aan UNESCO.

Minister, waar en op welke manier hebben Vlaanderen en het agentschap Onroerend Erfgoed campagne gevoerd om dit lidmaatschap binnen te halen?

Welke rol zal het Vlaams Gewest spelen binnen dit lidmaatschap? Zijn daar bepaalde afspraken over gemaakt tussen de drie gewesten bevoegd voor Onroerend Erfgoed? Zal dit pro rata de bijdragen aan de UNESCO gebeuren?

Zijn er nog bepaalde initiatieven voor erkenning als werelderfgoed in Vlaanderen waar u tijdens dit lidmaatschap zult voor ijveren?

Zullen er op de Vlaamse sites, die als werelderfgoed erkend zijn, activiteiten worden georganiseerd naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van de Werelderfgoedconventie?

Kunt u schetsen hoe de speerpunten van het mandaat, zoals aangegeven door het agentschap Onroerend Erfgoed, zullen worden ingevuld? Welke concrete voorstellen zijn er?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Voorzitter, mevrouw Van Werde, mijnheer Slagmulder, mijn antwoord is voorbereid inclusief de vragen van de heer De Gucht. Ik ga ze dus samen nemen. Het is voor iedereen interessant dat we die ook beantwoorden. Het is een redelijk uitgebreid antwoord.

Er wordt geïnformeerd naar de ontstaansgeschiedenis van die kandidatuur en de rol van de drie gewesten. Zoals ik in het persbericht al aangaf, is dit een bottom-upinitiatief geweest. Op het niveau van de onroerenderfgoedadministraties wordt er al enkele jaren nagedacht over een nieuw lidmaatschap in het Werelderfgoedcomité. Het vorige dateert van de periode 1999-2003. Er loopt vandaag een en ander niet goed in de Werelderfgoedconventie. Ik ga daar dadelijk dieper op in. Om te proberen iets bij te dragen aan het oplossen van deze pijnpunten, moet je natuurlijk lid worden van het Werelderfgoedcomité.

Het idee kwam voor het eerst op de agenda in 2018. Er werd echter gewacht tot het aantreden van een nieuwe regering na de verkiezingen van 2019. Campagne voeren voor een zetel in 2019 zou doorkruist worden door de vorming en het aanstellen van nieuwe gewestregeringen. Dat leek niet ideaal.

In 2020 plaatste het agentschap Onroerend Erfgoed het kandideren voor een zetel in het Werelderfgoedcomité opnieuw op de agenda. Het werd eerst intra-Vlaams besproken. Vervolgens plaatsten wij het idee met de uitdrukkelijke steun van mezelf en de minister-president op de agenda van een COORMULTI-overleg, met de andere gewesten en de FOD Buitenlandse Zaken. Dat is een overleg op administratief niveau tussen de verschillende gewesten.

Onze federale collega's waren aanvankelijk minder overtuigd van een Belgische kandidatuur. Er waren toen al drie kandidaten uit ons deel van de wereld gekend en dit voor maar twee gereserveerde zitjes. Men spreekt ook een beetje af. Binnen Europa vraagt men om niet allemaal samen te kandideren. Er waren ook al plannen om te kandideren voor andere uitvoerende organen in het VN-systeem

Maar we bleven aandringen op een gezamenlijke kandidatuur voor het Werelderfgoedcomité, net omdat het ons een goed moment leek. Zo staan we aan de vooravond van de vijftigste verjaardag van de Conventie. Dat wordt waarschijnlijk een moment van introspectie, maar ook een moment om de lijnen voor de volgende vijftig jaar uit te zetten. We hebben ook niet meteen eigen nominaties op de agenda staan. Ik kom daar nog op terug. Dat maakt dat we een 'honest broker' zijn en niet direct betrokken zijn. Er is dus geen belangenvermenging, om het met een zwaar woord uit te drukken. We zitten daar dus niet om voor eigen dossiers te rijden.

Nadat iedereen overtuigd was, werkten vanaf februari 2021 de drie gewesten en de FOD Buitenlandse Zaken samen aan de verkiezingscampagne.

Collega Slagmulder, u vraagt in dit verband naar de precieze bijdrage van Vlaanderen tijdens de campagne. Die moet u op een aantal niveaus zien. Het agentschap Onroerend Erfgoed en het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken waren bijvoorbeeld zeer actief tijdens het intra-Belgisch overleg dat de campagne voorbereid en ondersteund heeft. Inhoudelijk hebben onze mensen een sleutelrol gespeeld in het opstellen van het campagnedocument en in het stofferen van achtergronddocumenten.

Tijdens de campagne heeft elke partij verder bewust de inspanningen gericht op de doelgroep waarmee ze het best bekend was. De collega's van het Departement Kanselarij en Buitenlandse Zaken hebben de diplomatieke vertegenwoordigers van de lidstaten benaderd en overtuigd door de aandacht op onze kandidatuur te vestigen tijdens events, al dan niet in het kader van Unescoprojecten die mee met Vlaamse middelen ondersteund werden. Het agentschap Onroerend Erfgoed heeft zijn aandacht dan weer gericht op de beheerders van werelderfgoederen. Het agentschap organiseerde met de collega's in de twee andere gewesten een webinar rond seriële transnationale werelderfgoederen. U hebt misschien ook in de pers gezien dat de bos- en onroerenderfgoedadministraties van ons land dit jaar gastheer waren voor de bijeenkomst van de beheerders van 94 beukenwouden in Europa, die als werelderfgoed erkend zijn. Ook tijdens die vierdaagse bijeenkomst hebben ze discreet campagne gevoerd voor onze kandidatuur. Ik ben er zelf ook langs geweest. Dat is trouwens in het Zoniënwoud.

Wat de financiële impact van het lidmaatschap van het Werelderfgoedcomité betreft, kunnen we kort zijn: die is er in principe niet. Er is geen extra fee aan verbonden. Ook de jaarlijkse bijeenkomst van het Werelderfgoedcomité volgt het agentschap Onroerend Erfgoed nu al op, met in precoronatijden ook de aanwezigheid van een medewerker.

Wel is het zo dat mijn agentschap en de zusterorganisaties in Brussel en Wallonië aan het bekijken zijn om samen een coördinator aan te stellen, net zoals tijdens het vorige lidmaatschap. Onroerend Erfgoed zal de kostprijs hiervan voor 40 procent op zich nemen.

Het idee is dat deze persoon ook het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie voor wat betreft het domein onroerend erfgoed op zich neemt. We willen daar net zoals in 2010 een duidelijke stempel drukken. Ik kom daar dadelijk nog op terug. Jullie weten dat we in de eerste jaarhelft van 2024 voorzitter zijn van de Europese Raad en dat we daar ook rond onroerend erfgoed onze rol zullen moeten spelen.

Als lid van de Werelderfgoedconventie kan je ook organisatorisch en financieel bijdragen aan het organiseren van thematische of statutaire bijeenkomsten. Dat is geen verplichting, maar zo heeft Vlaanderen in november, dus nog voor de verkiezing als lid van het Werelderfgoedcomité, een financiële bijdrage van net geen 7.000 euro gedaan ter ondersteuning van de organisatie van de open werkgroep

van lidstaten over sites gelinkt aan recente conflicten. Het gaat om een principiële discussie waarvan de uitkomst bepalend zal zijn voor ons dossier met betrekking tot de herinneringssites van de Eerste Wereldoorlog. We hebben de ambitie om zeer actief te zijn in de discussie en dat zal misschien iets beter lukken als lid van het Werelderfgoedcomité.

Die Vlaamse bijdrage toont in zekere zin ook hoe we ons lidmaatschap van het Werelderfgoedcomité zien. Het is niet de bedoeling om er direct voordeel uit te halen. Zoals ik al aangaf, gaan we niet rijden voor de eigen dossiers. We zitten in het Comité om goed te doen voor de hele werelderfgoedgemeenschap. Maar we zitten uiteraard wel mee in de driver's seat. Dat betekent dat we mee kunnen wegen op de richting die discussies uitgaan en dat we kunnen proberen mee de agenda te bepalen. We moeten daarbij wel realistisch zijn: we zijn maar een van de 21 leden van het Comité.

We hebben een aantal thema's waar we op willen inzetten en dat zijn thema's die voor heel veel landen relevant zijn. Ik denk onder meer aan de samenwerking met de adviesverlenende instanties International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) en International Union for Conservation of Nature (IUCN) die het Werelderfgoedcomité en de lidstaten ondersteunen. Maar dat loopt niet goed: de geloofwaardigheid van hun adviezen wordt systematisch en in de meeste gevallen onterecht in twijfel getrokken. Tegelijkertijd hebben ze vandaag niet de capaciteit om de lidstaten tijdig en zoals het hoort te helpen. Daarnaast staan de thema's duurzaam toerisme, klimaatverandering en erfgoed en conflict ook al enkele jaren hoog op de agenda. Maar de discussie vordert langzaam, te langzaam. Daar wil ik mee mijn schouders onder zetten.

Om een zicht te krijgen op onze aanpak hierin plannen we de komende maanden vooral een aantal verkennende gesprekken, met nieuwe comitéleden en met andere belangrijke spelers.

Uiteraard willen we met ons lidmaatschap ook Vlaamse expertise op het vlak van onroerend erfgoed meer kansen geven door hen binnen onze delegatie een plaats te geven, maar ook door Vlaamse experts nadrukkelijk naar voren te schuiven voor bepaalde taken. Ik reken er alvast op dat we nog lang na ons lidmaatschap de vruchten zullen plukken van de expertise die zij zo opdoen en het netwerk dat deze experts zo verder ontwikkelen.

Collega's, u informeert alle drie naar de manier waarop we de intrafederale samenwerking gaan opnemen. De administratie voorziet in de loop van december en januari de nodige afstemming met de andere betrokken administraties. De concrete modus operandi voor de samenwerking als werelderfgoedlid wordt dus nog gefinaliseerd.

Ik had het daarnet over de enigszins moeizame start van onze kandidatuur, waarbij de federale collega's aanvankelijk niet stonden te springen. Maar ze zijn bijgedraaid en onze verkiezing is het resultaat van onze gezamenlijk inspanningen. Ik hoop dus dat we in die sfeer de komende vier jaar verder zullen kunnen werken. Maar daarover zijn dus nog geen concrete afspraken gemaakt.

Wat de samenwerking binnen de drie gewesten betreft, is de aanstelling van een coördinator, waar ik het al over had, een belangrijk gegeven. Dat zal er vanzelf voor zorgen dat er op het niveau van de drie onroerenderfgoedadministraties regelmatig afgestemd wordt. We werken met een standaardverdeelsleutel wat de kosten betreft. Die sleutel geeft aan dat Vlaanderen en Wallonië elk 40 procent op tafel leggen. Brussel neemt de resterende 20 procent op zich. Dat lijkt mij goed onderhandeld. Ik denk dat we hier een typische confederale logica volgen en dat is vooral duidelijk maken dat de gewesten goed kunnen samenwerken zonder dat daar vanuit de federale overheid veel sturing aan is gegeven.

Tot slot informeert u naar Vlaamse plannen om nog bijkomende werelderfgoederen binnen te rijven. Die zijn er, maar u moet het eerder op de langere termijn zien.

Ik had het al over de Frans-Belgische nominatie van de monumenten en begraafplaatsen langs het westelijke front van de Eerste Wereldoorlog. Die nominatie had in principe in 2018 behandeld moeten worden door het Werelderfgoedcomité, maar ze zit als het ware in de koelkast. Het Werelderfgoedcomité vond in 2018 dat er eerst een principiële discussie moest zijn over de plaats van dit soort dossiers op de Werelderfgoedlijst. Die discussie is gevoerd op expertenniveau en wordt nu overgeheveld naar de lidstaten. Zij moeten het definitieve advies afleveren aan het Werelderfgoedcomité, dat dan een principiële beslissing zal nemen.

Zelfs als het resultaat van die reflectie positief is voor ons dossier, is de kans vrijwel onbestaande dat het de komende jaren zal worden ingeschreven. We weten inmiddels dat ICOMOS ook ernstige vragen heeft bij de voorgestelde selectie en de afbakening van de voorgestelde werelderfgoedzones en bufferzones. De discussie in het Werelderfgoedcomité is natuurlijk dat het hier gaat om oorlogserfgoed. Het gaat om slagvelden en overblijfselen daarvan. Men heeft er wat moeite mee om op die manier oorlog, of de plaats waar oorlog gevoerd is, een betekenis te geven. Ik ben daar absoluut voorstander van, omdat je natuurlijk ook in Vlaanderen zeer duidelijk kunt aangeven dat je die monumenten en die plaatsen ook kunt gebruiken voor vredeseducatie. Het Vredesinstituut van het Vlaams Parlement draagt daar in elk geval toe bij. In die zin denk ik dat het wel degelijk geen verheerlijking van oorlog is, maar net het tegendeel.

Een tweede dossier dat op de radar staat, gaat over de 19e-eeuwse stedelijke dierentuinen. En dan moet ik u niet aangeven dat Antwerpen daar natuurlijk een bijzondere bijdrage voor is. Dat is een heel interessant idee, omdat het zo typerend is voor hoe de wereld in de 19e eeuw razendsnel evolueerde. Maar dierentuinen zien er vandaag niet meer uit zoals 150 jaar geleden. Ze passen zich voortdurend aan, bijvoorbeeld aan gewijzigde inzichten of regels over het houden van een bepaalde soort. Uiteraard zit er in heel veel gevallen ook een koloniale kant aan het verhaal van die dierentuinen. Ik moet u niet vertellen dat ook dat delicaat kan zijn in de context van een conventie van landen.

Om een lang verhaal kort te maken: we hebben nu bijna twee jaar terug aan ICOMOS en IUCN gevraagd om samen met ons te kijken naar de slaagkansen van een dergelijke nominatie. We hebben ondertussen enkele maanden terug de bevestiging gekregen dat ze ons daarbij willen helpen. Maar ze lieten ons meteen ook weten dat het nog niet voor morgen zou zijn. Dus wachten we af.

Als laatste, en enigszins onverwacht, is tijdens de zomer ook de mogelijke wereld-erfgoed erkenning van socialistische volkshuizen weer opgedoken. Dat is een idee met Deense 'roots'. Het Arbeidersmuseum in Kopenhagen broedt al ruim tien jaar op het idee. Maar door personeelwissels werd er nooit werk van gemaakt. Dat lijkt ondertussen anders. Ze hebben nu ook de Deense overheid betrokken bij hun plannen en zijn gestart met een uitgebreide campagne om wereldwijd nog bewaarde volkshuizen in kaart te brengen. Het Feestlokaal Vooruit in Gent stond al enkele jaren op hun radar en er waren ook al contacten. Maar nu de Deense overheid er mee haar schouders onder zet, lijkt het dossier ook in een stroomversnelling terechtgekomen. Het lijkt logisch dat de Vooruit dan mee als trekker in het eerste dossier zal zitten. Dan zou de werelderfgoed erkenning al in 2025 op de agenda van het comité kunnen staan. Hoe mooi zou het niet zijn, voorzitter, dat ik kan bijdragen aan de Unesco-erkenning van de volkshuizen – als iets van het verleden, natuurlijk? (*Gelach*)

Dat was als grap.

De vijftigste verjaardag van de Werelderfgoedconventie is op 16 november van volgend jaar. Ik verwacht wel het een en ander, aangezien verschillende Vlaamse werelderfgoederen erover nadenken om iets te organiseren. Maar voorlopig is er dus nog niets concreets.

De voorzitter: Mevrouw Van Werde heeft het woord.

Manuela Van Werde (N-VA): Dank u, minister. Dat was een zeer, zeer uitgebreid antwoord. Ik denk dat ik het verslag nog eens zal moeten nalezen. Ik wil in elk geval u en iedereen die eraan heeft meegewerkt, feliciteren met het lidmaatschap. Ik onthoud uit uw antwoord onder andere dat Vlaanderen voorzichtig, maar waar het kan toch duidelijk, zijn stempel wil drukken en accenten wil leggen en dat voor u bepaalde dingen sneller mogen gaan. Maar met onroerend erfgoed gaat het meestal niet echt snel. Ik denk wel dat er zeer interessante discussies zullen worden gehouden, onder andere over de volkshuizen en over de dierentuinen. Ik wens u alle succes. We zullen het er zeker nog over hebben in deze commissie.

Voorzitter, ik moet nu naar een andere commissie overschakelen, dus ik zal geen eindbemerking meer geven en ook geen volgende vragen meer kunnen volgen. Niet dat de frietkoten me niet interesseren, maar er is een stemming in een andere commissie en dat gaat voor.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Dank u, minister, voor uw uitgebreide antwoord. Ik denk dat we door dit lidmaatschap ons Vlaamse erfgoed via het Werelderfgoedcomité zeker ook in de kijker moeten zetten.

In Vlaanderen is er zeker en vast nog genoeg erfgoed aanwezig dat het waard is om erkend te worden als werelderfgoed. Daarom doe ik ook een oproep om samen met minister Demir te blijven inzetten op onder andere erfgoedtoerisme, want onze Vlaamse toeristische sector heeft het door corona al heel moeilijk gehad. Maar dat is natuurlijk een andere discussie.

Minister, tijdens de verkiezing werd België verkozen in de tweede ronde. We zitten daar dus onder een Belgische vlag. U begrijpt dat ik als Vlaams-nationalist het liefst zou hebben dat we daar als Vlaanderen als volwaardig lid zouden zitten. Ik zou dan ook het liefst willen zien dat ons erfgoed in Vlaanderen als Vlaams erfgoed wordt gepromoot en niet als Belgisch. Op welke manier kunt en zult u ervoor zorgen dat Vlaanderen via het Werelderfgoedcomité toch maximaal zal worden gepromoot?

Ik woon zelf in de Denderstreek, in de regio Aalst. En zoals u weet, werd Aalst Carnaval geschrapt van de werelderfgoedlijst vanwege die befaamde praalwagen waar joden op een karikaturale manier werden afgebeeld. Tijdens de toenmalige internationale mediastorm die ontstond, vroeg de stad Aalst trouwens zelf om van die lijst geschrapt te worden. Het gaat hier dan wel om immaterieel erfgoed, maar carnaval behoort natuurlijk ook tot ons Vlaamse erfgoed. Aangezien culturele tradities volgens de criteria ook in aanmerking komen om erkend te worden, zal deze kwestie tijdens het lidmaatschap van het Werelderfgoedcomité aangekaart worden vanuit Vlaamse hoek? Want het imago van Vlaanderen en het Aalsterse carnaval werd mijns inziens toch onterecht in een negatief daglicht gesteld door mensen die de essentie van het Aalsterse carnaval niet begrijpen en het politiek hebben misbruikt. Bij uitbreiding is er ook nog de zwartepietendiscussie. Wat is uw reactie daarop, minister?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (CD&V): Bedankt voor uw uitvoerige antwoord, minister. Het is ook terecht dat het een uitvoerig antwoord is, denk ik. Het is natuurlijk wel een goede zaak dat we daar deel van uitmaken. Ik denk dat dat een hele eer is. Het was wel soms wat verwarrend, ook in de vraagstelling. De ene vraag gaat over België als lid, de andere over Vlaanderen. Het is wel degelijk België dat lid is van dat comité. De samenwerking tussen de verschillende gewesten en gemeenschappen zal dus heel belangrijk zijn. Ik begrijp dat u daar een goed gevoel bij hebt. Ik zou u willen vragen om dat ook verder te zetten.

Mijn tweede opmerking ligt een beetje in de lijn van wat collega Slagmulder zei. Ik heb zelf als minister van Cultuur bij Unesco heel wat immaterieel cultureel erfgoed kunnen laten erkennen, maar we hebben daar ook wel wat een haat-liefde-verhouding mee gehad. Onder andere het carnaval is daar een voorbeeld van. Er is soms wel wat onbegrip, doordat men de context niet kent of niet weet waarover het precies gaat. Het zal mijns inziens dus ook heel belangrijk zijn om die culturele verschillen voldoende aan bod te laten komen en daar ook wat meer begrip voor te laten ontstaan. Er zijn al een aantal brieven geschreven vanuit de Vlaamse Regering over deze kwesties, maar het zal natuurlijk beter zijn, in plaats van brieven te schrijven, dat je daar als lid kunt zitten om daar de verschillen en de context te duiden. Ik zou willen oproepen om dat voldoende te doen. Maar dat zal natuurlijk altijd moeten gebeuren in samenspraak met de andere partners binnen België, want het is België dat daar aan de tafel zal zitten.

De voorzitter: Minister, het feit dat er dossiers worden ingediend over socialistische volkshuizen en dat die initiatieven worden genomen, maakt de discussie over Unesco-werelderfgoed alleen maar boeiender. Ik kan mij voorstellen dat als ik in Zottegem zeg dat u daar mee de schouders onder wilt zetten, niemand het zou geloven.

Collega Rzoska heeft u daarnet uitgenodigd. Ik zou dat ook kunnen doen, in het volkshuis in Zottegem, maar ik wil de toekomst van ons volkshuis natuurlijk niet hypothekeren. Maar alle gekheid op een stokje. Aan u het woord, minister.

Minister Matthias Diependaele: Ik ga nochtans heel af en toe eens binnen, meestal tijdens een begrafenis of zo. Dat is de gelegenheid. Maar soit.

Dank u wel voor de bijkomende vragen. Ik merk ook dat er bij iedereen steun is voor die toetreding. Dat juich ik toe. Dat is fijn. Dat is een goede zaak. Ik ben dan ook trots dat we dat hebben kunnen binnenhalen.

Mijnheer Slagmulder, we moeten er niet flauw over doen: ik zou liever ook als volwaardig lid toetreden, maar u weet dat dit niet van onszelf afhangt maar van die organisaties. Dat gaat dan meestal over internationale organisaties, zelfs tot de Europese Unie toe, waar wij via de federale staat aan onze vertegenwoordiging moeten werken en dat niet rechtstreeks zelf kunnen doen. Ik betreur dat ook. Ik steek dat niet onder stoelen of banken. Het punt is dan natuurlijk dat we moeten bekijken wat we doen: blijven we er weg of proberen we toch, via de omweg van de federale overheid, het Vlaams erfgoed in beeld te brengen? Ik denk dat we de juiste keuze maken door er wel degelijk aan mee te werken en ertoe toe te treden, ook al moeten we die omweg maken. Aan de kant blijven staan is maar zelden een goede keuze.

U vraagt mij uitspraken te doen over de grootste maatschappelijke discussies die er op dit moment lopen. Ik kan u heel kort zeggen dat alles en iedereen veel te lichtgeraakt is. Iedereen voelt zich direct beledigd en anderen kunnen daar niet mee om. Dat is sowieso het geval bij de discussies die nu lopen, die lichtgeraaktheid. Anderzijds wordt immaterieel erfgoed in een ander comité behandeld. Ik doe daar dus geen uitspraken over. Waar wij zitten, komen natuur en monumenten aan bod.

Ik denk wel dat het een goede zaak is dat Aalst de eer aan zichzelf heeft gehouden en uit het comité is gestapt. Maar goed, het gaat veel ruimer. U verwijst ook naar de zwartepietendiscussie en dergelijke. Dat zijn veel ruimere discussies, waar ik hier in het kader van onroerend erfgoed niet echt de ruimte heb om erop in te gaan.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw bijkomend antwoord. Ik ben benieuwd hoe dat lidmaatschap zal verlopen in de komende vier jaar. Ik hoop alleszins dat ons Vlaams erfgoed maximaal in de verf kan en zal worden gezet. U hebt iets gezegd over de volkshuizen, maar er zijn ook Vlaamse huizen en misschien moet u die ook niet vergeten.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Adeline Blancquaert aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de bescherming van frietkoten als monument – 960 (2021-2022)

VRAAG OM UITLEG van Mercedes Van Volcem aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de bescherming van frietkoten als monument – 962 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: Mevrouw Blancquaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Minister, tijdens de Week van de Friet zagen we u frieten bakken in Frituur Filip op de Groentenmarkt in Gent. Die frituur bevindt zich in een van de pensenkramen in het Groot Vleeshuis. De reden voor uw bezoek was de aankondiging van de primeur dat u werk wilt maken van het beschermen van bepaalde Vlaamse frietkoten als monument. U zal, naar eigen zeggen, op zoek gaan naar de hoogstaande erfgoedparels tussen de frietkoten, want de typische frietkoten gaan jammer genoeg steeds vaker verloren.

U wil de beschermingswaardige frietkoten in Vlaanderen in kaart brengen. Door uw voornemen om zuinig om te springen met beschermingen, zullen de lokale besturen een grote rol spelen in het lokaliseren van de meest merkwaardige frietkoten.

In Gent hebben we – of beter hadden we – zo wel enkele frituren. Ongeveer een week voor uw aankondiging heeft het stadsbestuur in Gent twee legendarische frietkoten laten verwijderen op de Vrijdagmarkt en het Fratersplein. De standgelden konden door de eigenaars gewoonweg niet meer betaald worden, mede door de aanslepende coronapandemie. We spreken hier dan ook over standgelden van 15.000 en 48.000 euro per jaar, hallucinante bedragen als je het mij vraagt. Een kanttekening daarbij is dat de eigenaars zelf zoveel geboden hadden voor de bewuste standplaatsen, maar ze hadden ook geen andere keuze door de wurg-greep waarin het stadsbestuur hen hield. Deze hoge standgelden waren het gevolg van het opzeggen door het Gentse stadsbestuur in 2016 van de contracten van zestien frietkoten. Het stadsbestuur liet nadien de standplaatsen per opbod veilen, wat dergelijke hallucinante hoge standgelden met zich meebracht. Op de Vrijdagmarkt werd het standgeld zo plots drie keer hoger dan voorheen.

Aan welke criteria zullen de frietkoten moeten voldoen om kans te maken op een bescherming als monument? Welke instructies zullen de gemeenten krijgen om te

bepalen of een frietkot als merkwaardige en hoogstaande erfgoedparel kan worden beschouwd? Hoeveel frietkoten wil u op deze manier beschermen als monument en welk budget zult u hiervoor vrijmaken? Hoe zal de bescherming van deze frietkoten gewaarborgd worden? Zullen standgelden, zoals die in Gent, ook een rol spelen in het bepalen van de subsidie?

De voorzitter: Mevrouw Van Volcem heeft het woord.

Mercedes Van Volcem (Open Vld): Toen ik de aankondiging in de krant las, verslikte ik mij toch een beetje in mijn koffie. Iedereen houdt natuurlijk van frietjes – ik ook, liever meer vet dan suiker – maar het kwam bij mij heel populair over en toch ook een beetje eigenaardig om frietkoten te beschermen als monument, temeer omdat ze in Vlaanderen vaak op een parking staan, niet van heel goede kwaliteit zijn en meestal voorzien zijn van grote afzuiginstallaties en allerhande constructies boven op hun dak. Minister, mijn vraag is of het dan eerder over de frietcultuur gaat, over het immateriële dat u wilt beschermen of dat u werkelijk de fysieke gebouwen, die meestal verplaatsbaar zijn, daadwerkelijk wilt beschermen.

De beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024 bevat de ambitie om af te stappen van een ad-hocbeschermingsbeleid. In de plaats moeten nieuwe beschermingen gekaderd worden in een breder thematisch geheel en passen binnen het referentiekader van het gehele Vlaamse grondgebied. Dat is op zich niet verkeerd. Voormalig minister Van Mechelen is destijds gestart met die thematische beschermingen omdat zo bepaalde culturen of een bepaalde historiek in kaart kunnen worden gebracht, er aandacht voor kan worden gevraagd en een draagvlak bij de bevolking. Dat heeft soms ook tot moeilijkheden geleid, bijvoorbeeld voor bunkers in de havens en dergelijke. Dat brengt soms andere problemen met zich mee als bedrijven willen uitbreiden en zo meer.

Op basis van deze vergelijkende studie zou vervolgens enkel nog het meest representatieve onroerend erfgoed worden beschermd. Deze doelstelling werd recent nog kracht bijgezet door een onderzoeksrapport van het agentschap Onroerend Erfgoed getiteld 'Beschermd bouwkundig erfgoed in Vlaanderen'. In dat rapport worden thematische onderzoekspakketten afgebakend – coherente groepen van onroerende goederen met gemeenschappelijke kenmerken die als groep geëvalueerd kunnen worden – en de onderzoekspakketten aangeduid die het meest dringend geëvalueerd moeten worden. De evaluatie van een onderzoekspakket houdt in dat er zowel nieuwe beschermingen kunnen komen om hiaten op te vullen, als dat er bestaande beschermingen opgeheven kunnen worden omdat ze onvoldoende erfgoedwaarde hebben.

Minister, hoeveel frietkoten wenst u te beschermen? Wat is uw aanpak? Zult u ze eerst inventariseren of zullen de lokale overheden aangeven dat ze wel een bijzonder frietkotje hebben? Ik moet zeggen dat frietkotjes meestal niet zo bijzonder zijn. Ik vind dat je eerder mooie oude badkarren of badhuisjes aan zee hebt. Een frietkot staat meestal op een essentiële locatie waar veel volk is, maar ik heb eigenlijk nog nooit – maar misschien kom ik op verkeerde plaatsen – frietkoten gezien waarvan de houten constructies van dien aard zijn om ze te beschermen. Ik denk dat het ook wel wat problemen kan geven, want als je ze beschermt, moet je ze op een bepaald moment ook volledig vernieuwen. Hoe ziet u dat? Is het de bedoeling om alle frietkoten te inventariseren om daaruit de meest waardevolle exemplaren te kiezen, in lijn met het voornemen uit de beleidsnota?

Wat is de impact van deze beslissing op uw onderzoeksagenda? Zullen andere beschermingen en evaluatietrajecten hierdoor vertraging oplopen?

Frietkoten werden in het onderzoeksrapport van de administratie niet aangeduid als een prioritair thema. Waarom wenst u hier dan toch zo snel mogelijk werk van

te maken? Van alle problemen met wat er vandaag beschermd is, zijn frietkoten werkelijk het eerste probleem dat we moeten aanpakken?

Een bescherming als monument heeft een verregaande impact op de bewegingsvrijheid van de eigenaar van het onroerend erfgoed. Vindt u de plichten op het vlak van instandhouding en onderhoud niet te streng voor frietkoten? Zullen naast de lokale besturen ook de eigenaars inspraak krijgen?

Wat als men die bescherming niet ziet zitten? Ik lees over het voorbeeld in Gent, ik was daar niet van op de hoogte. In Brugge zijn er ook twee frietkoten die vlak voor een monument, het Belfort, staan. De prijzen van 2016 zijn verhoogd, maar dat kwam door de invoering van de nieuwe wet. De mensen moesten bieden op een plaats, niet op de hokjes want die zijn meestal maar 10.000 of 20.000 euro waard. Het zal natuurlijk een impact hebben als men dit op essentiële plaatsen doet.

Er zijn dus vele vragen bij uw berichtgeving, maar als u het uitlegt, zal ik er mij misschien beter in kunnen vinden.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Collega's, ik dank jullie voor jullie vragen.

Voor beschermingen zijn de bepalingen van de onroerenderfgoedregelgeving richtinggevend. Bij elke bescherming worden dezelfde afwegingen gemaakt.

Om in aanmerking te komen voor bescherming, moet een locatie in eerste instantie 'erfgoedwaarde' hebben. 'Erfgoedwaarde' is gedefinieerd in het Onroerenderfgoed-decreet. Het gaat onder meer over deze zaken: architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, en volkskundige waarde.

Daarnaast worden locaties afgetoetst aan vijf criteria: herkenbaarheid, ensemblewaarde, representativiteit, zeldzaamheid en contextwaarde. Ook de bouwfysische staat speelt mee.

Tot slot moet ook duidelijk zijn dat de draagwijdte van het Onroerenderfgoeddecreet zich tot onroerend erfgoed beperkt, dus de frietkoten moeten ook 'onroerend' zijn. Verplaatsbare frietkoten komen dus niet in aanmerking voor bescherming.

De afweging of iets beschermingswaardig is, gebeurt op Vlaams niveau. Dat sluit inbreng van derden uiteraard niet uit. Mijn administratie initieert de beschermingsprocedures en volgt ze op. In 2022 zal ze voor het thema 'frietkoten' een plan van aanpak voorleggen. Daarin komt ook de rol van lokale besturen aan bod.

Het zijn twee belangrijke punten in mijn onroerenderfgoedbeleid. Onroerend erfgoed maakt deel uit van ons dagelijks leven en is ook herkenbaar en tastbaar voor veel Vlamingen en de talrijke bezoekers. De frietcultuur is in de eerste plaats een integraal deel van onze immateriële eetcultuur, maar ook het onroerende aspect, de typische Vlaamse frietkoten, mag niet verloren gaan.

Dan het belang van de lokale besturen en de betrokkenheid van lokale erfgoedorganisaties. In de visienota heb ik het belang benadrukt om Intergemeentelijke Onroerend Erfgoeddiensten (IOED) en de Onroerenderfgoedgemeenten (OEG) te betrekken bij nieuwe beschermingen. Het is dan ook mijn intentie om de lokale beschermingswaardige frietkoten te laten oplijsten met de hulp van de mensen die er het dichtst bij staan.

Het beschermingsbeleid gaat niet uit van quota, wel van kwaliteit. Ik wil dit benadrukken, want het is een ommezwaai. Ik kan dus onmogelijk vooraf bepalen hoeveel frietkoten uiteindelijk beschermd zullen worden.

Voor een beschermd monument geldt een actieve en passieve instandhoudingsplicht. Zowel elke burger als de eigenaar en uitbater zijn gebonden het erfgoed in stand te houden, en het niet te beschadigen.

Met beschermen hangt geen budgettaire operatie samen. Er is natuurlijk wel een financieel aanbod, opnieuw met de onroerenderfgoedregelgeving als kader, en dat heeft uiteraard een focus op het in stand houden van erfgoed, en niet zozeer op de functie die het heeft. In die zin zal voor beschermde frietkoten een beroep kunnen worden gedaan op erfgoedpremies, die moeten toelaten de locatie bouwfysisch te onderhouden en desgevallend te restaureren.

Het financieren van de uitbating van frietkoten valt buiten mijn bevoegdheid.

Zoals net aangehaald, zal mijn administratie volgend jaar een plan van aanpak voorleggen. Uiteraard kan de behandeling van dit beschermingsthema niet ten koste gaan van het lopende evaluatietraject, waarover ik het daarnet in mijn antwoord op de vragen om uitleg van collega's Brusselmans en Rzoska uitvoerig heb gehad.

Dit gezegd zijnde, is het thema wel erg actueel, en het is niet ongebruikelijk dat we daar als onroerenderfgoedsector op inspelen. De frietkotcultuur is sinds 2014 opgenomen in de Inventaris Vlaanderen van het Immaterieel Cultureel Erfgoed en er wordt geijverd voor een erkenning als immaterieel werelderfgoed. De inventaris van het Immaterieel Cultureel Erfgoed biedt alvast een aantal boeiende aanknopingspunten voor ons onroerenderfgoedinitiatief. Zo biedt hij een eerste inzicht in partners die we in de discussie moeten betrekken. En overleg is ook hier weer aan de orde.

Frietkoten zijn immers inderdaad, zoals mevrouw Van Volcem aanhaalt, functionele gebouwen en ze maken deel uit van het openbaar domein, met eigen regels en geplogenheden. Zoals veel zogenaamd 'straatmeubilair' zijn ze vaak gemakkelijk te verwijderen, maar daar zitten meestal genuanceerde discussies achter. We moeten zien hoe we daar als onroerenderfgoedsector op een juiste manier op inspelen. Ik ken trouwens geen onroerend erfgoed dat niet ooit een pure functionele rol had. Ik denk dat het allemaal die rol heeft gehad, en het is hier niet anders.

Mevrouw Blancquaert haalde de kwestie van de frietkoten op de Gentse Vrijdagmarkt en het Fratersplein aan. Die werden verwijderd in het kader van een discussie over standgeld. In Brussel wordt dan weer een beleid gevoerd om frietkoten te verfraaien. Het eerste vernieuwde frietkot op het Brusselse Taboraplein haalde onlangs nog het nieuws. Het kan ook niet de bedoeling zijn om door frietkoten te beschermen, de uitbating als frietkot in het gedrang te brengen.

In het kader van het vermelde plan van aanpak zal dus genuanceerd worden bekeken hoe de bijdrage van de onroerenderfgoedsector aan het vrijwaren van de frietcultuur best wordt georganiseerd.

De voorzitter: Mevrouw Blancquaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Minister, heel erg bedankt voor uw antwoord dat uitgebreid is, zoals we gewoon zijn.

Zoals u weet, zijn wij allesbehalve fan van quota maar wel van kwaliteit. Wat dat betreft, kan ik het enkel maar eens zijn met uw visie.

U spreekt ook over een plan van aanpak dat volgend jaar naar voren zou worden gebracht. Kunt u hierover meer uitleg geven? Is het in het voorjaar of in het najaar? Een specifiekere datum zou wel aangenaam zijn.

U sprak ook opnieuw over de rol van de lokale besturen. Hoe ver staat u momenteel met eventuele gesprekken, eventueel in samenspraak met uw collega minister Somers? Als we kijken naar het debacle van immens hoge standgelden, lijkt het me toch de moeite waard om dit te bespreken en op te nemen in het plan van aanpak.

Collega Van Volcem, ik ben het ook niet helemaal eens met uw tussenkomst. Ik vind dat dergelijke frietkoten wel behoren tot onze Vlaamse cultuur. Collega's, laat ons eerlijk zijn: een pak friet van een frituur halen, doet men meestal al op vrijdag. Het behoort toch tot een van onze Vlaamse tradities. Ik vind het een beetje jammer dat u alles bijna zou wegzetten als zijn het allemaal krotten in plaats van koten. Ik ga binnenkort een weekendje naar Brugge. Ik zal daar de plaatselijke frituren inspecteren. Collega Van Volcem, ik nodig u van harte uit in Gent, want er zijn hier wel degelijk enkele verborgen pareltjes die toch wel in aanmerking zouden komen voor dit plan.

Ik heb verder geen bijkomende vragen. Als u nog eens naar Gent komt om frieten te bakken, laat het gerust weten. We kunnen er misschien een uitstap met de commissie van maken.

De voorzitter: Mevrouw Van Volcem heeft het woord.

Mercedes Van Volcem (Open Vld): Minister, dat Vlaamse frietjes tot onze cultuur behoren en de beste van de wereld zijn, ga ik niet betwisten. Ik denk dat elke Vlaming toch één of twee keer per week frietjes op zijn bord heeft of één keer per week frietjes in het frietkot haalt omdat het beter smaakt uit een puntzakje.

Mij gaat het erover dat er toch moeilijkheden kunnen rijzen. Als je beschermt op het openbaar domein en het frietkot is van de eigenaar, dan kan men in moeilijke situaties terechtkomen, zeker als men de standplaats om de zoveel jaren in de markt moet zetten en er een opbod volgt. Men kan in een juridisch kluwen terechtkomen, minister. Ik denk dat men frietkoten die tijdelijk worden vergund op het openbaar domein, niet kan beschermen. Misschien kan dat wel op private plaatsen waar er waarschijnlijk ook mooie frietkoten zijn. Op het openbaar domein moet bescherming toch minstens in overleg gebeuren en de juridische consequenties moeten worden onderzocht. Door de tijdelijkheid waarmee die frietkoten daar staan en de bescherming als monument, kan je ze volgens mij niet meer verplaatsen. Ik wou hier graag duidelijkheid over. Ik denk niet dat je via bescherming op het openbaar domein de facto kunt privatiseren.

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (CD&V): Minister, het klopt dat ik als minister van Cultuur in 2014 de frietcultuur als immaterieel cultureel erfgoed heb kunnen laten erkennen. Dat was een belangrijke stap en ook een voorwaarde om er verder mee te gaan. Waar ik me wel wat zorgen over maak, is dat u zei dat wanneer frietkoten verplaatsbaar zijn, u ze niet kunt erkennen als onroerend erfgoed. Ik denk dat het klopt wat u zegt, maar een van de typische eigenschappen van een frietkot is natuurlijk dat het verplaatsbaar is. Als ik het goed begrijp, komen ze dus allemaal niet in aanmerking. Het moeten dan eigenlijk frietkoten zijn die uitgebaat worden in een gebouw, als ik het goed begrepen heb. Het zou natuurlijk wel jammer zijn dat het beperkt wordt tot die enge categorie, terwijl het typisch Vlaams is dat frietkoten op een plein staan. Ik denk inderdaad aan de Vrijdagmarkt in Gent. Dat is een typisch voorbeeld waar heel wat toeristen en studenten naartoe komen. Dat is natuurlijk wel een beperking. Ik vind het een heel goede piste dat u daar verder mee gaat. Ik heb de aanzet gegeven met de erkenning in 2014. U zet nu de stap richting onroerend goed en erkenning, maar ik denk dat daar toch wel een zwak punt zit. Ik zie niet goed welke frietkoten niet verplaatsbaar zijn. Ik heb er niet

onmiddellijk in mijn hoofd, maar misschien zijn er wel een aantal. Ik had graag wat verduidelijking daarrond.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Ik zal beginnen met de laatste vraag want die is terecht omdat iedereen bij een frietkot echt een kot voor ogen heeft. Maar dat is niet per se zo. Ik ben geen man van veel talenten of vaardigheden maar als er een ding is dat ik kan, dan is dat frietkoten onthouden overal waar ik ze tegenkom. Er werd daarnet gesproken over een keer friet per week. Soit. Men moet zich niet altijd voorstellen dat het een kot is.

Mevrouw Van Volcem, als het standgeld is voor een plaats die wordt verhuurd, dan gaat het per definitie over een verplaatsbaar frietkot, ergo komt het niet in aanmerking voor bescherming. Dat is hier irrelevant.

Het is lastig om uitspraken te doen over voorbeelden, omdat er dan een verwachting wordt gecreëerd dat dat zou gaan worden beschermd. Ik geef maar zaken mee die we gaan onderzoeken. Ik zit hier te kijken op een gebouw, een frietkot in Assenede, dat echt wel een zeer typisch uiterlijk heeft. We hebben ook de vraag gekregen van eentje in Oostende dat ons spontaan is toegezonden. Ik weet niet hoe het er juist uit ziet. Ik herinner me uit mijn studententijd dat er een heel typisch frietkot was op de Oude Markt in Leuven maar ik weet niet of het er vandaag nog is. Dat was bekend bij de studentenpopulatie tot en met. Het gaat over dergelijke zaken. Mevrouw Blancquaert, er is ook de pensenkraam tegen het Vleeshuis waar we geweest zijn. Er is niet alleen het feit dat het een frietkot is maar ook de locatie op zich is al de moeite waard. We gaan het dus verder bekijken. Het is zelfs al beschermd. Het staat tegen het Vleeshuis en heel die omgeving daar is beschermd. Het zal nu ook worden beschermd als frietkot, wat nog iets meer is dan alleen maar als pensenkraam.

De timing is een begrijpelijke vraag maar ik heb er nu nog geen zicht op. We moeten dat nog bekijken. We zijn nu een traject gestart. Alle stappen worden gezet. Ik heb aangegeven in onze communicatie dat we met heel veel dingen bezig zijn binnen het agentschap. Zeker de screening van ons monumentenbestand vraagt behoorlijk wat tijd en werk. We kunnen dat maar mondjesmaat meenemen. Ik ga zeker geen belofte doen dat het op heel korte termijn zal zijn, want het zal niet zo zijn.

U vraagt om het standgeld mee te nemen. Stel u voor dat u in het bestuur zat in Gent. Dan zou die vraag nooit gesteld worden want ik denk dat een lokaal bestuur absoluut vindt dat dat standgeld zijn bevoegdheid is en dat iemand anders zich daar niet mee te bemoeien heeft. Ik denk dat ze gelijk hebben ook. Dat zal ik niet kunnen doen, vrees ik.

De voorzitter: Mevrouw Blancaert heeft het woord.

Adeline Blancquaert (Vlaams Belang): Minister, dank u wel. Als oppositielid in Gent kan ik uiteraard maar proberen wat betreft de standgelden. U kunt me dat niet kwalijk nemen. Ik heb er alle begrip voor dat het plan van aanpak niet voor meteen zal zijn. We kijken er vol spanning naar uit. Minister, ik weet niet hoe vaak in de week u frietjes eet, maar blijkbaar dan toch meer dan twee keer in de week. Dat weten we dan ook weer. Heel erg bedankt voor uw antwoorden.

De voorzitter: Mevrouw Van Volcem heeft het woord.

Mercedes Van Volcem (Open Vld): Minister, dank u wel voor uw uitleg. Het is verhelderend dat u tijdelijke constructies niet als monument zult beschermen op het openbaar domein. We hebben in Brugge destijds de tijdelijke constructie van

Toyo Ito gehad, wat heel veel voeten in de aarde heeft gehad. Ik zou niet willen dat op onze Brugse Markt twee tijdelijke frietkoten staan en dat we dan door de bescherming ervan problemen zouden krijgen of dat ze niet meer onderhouden zouden worden omdat er een juridisch kluwen ontstaat. Maar u hebt dat verduidelijkt en ik dank u daarvoor.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Maxim Veys aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de campagne van KRAS vzw om de Gentse wooncrisis zichtbaar te maken – 961 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Voorzitter, heel veel mensen zijn bezorgd over de situatie van de private huurmarkt in Vlaanderen. Ze hebben het gevoel dat ze een beetje met een koude 'boulet' zitten, om meteen naar het vorige thema te verwijzen.

Op 30 november 2021 was er een actie van de Gentse armoedeorganisatie KRAS vzw die de website 'Immoneb' lanceerde waarop foto's en filmpjes te zien waren van Gentse huurwoningen in erbarmelijke staat. Dat ging echt wel ver. Ik ben daar zelf aanwezig geweest. Dat loopt nog in het shoppingcenter Gent Zuid. Er zijn onder andere situaties van mensen die in een garage moeten wonen. Het is heel confronterend.

Het doel van deze organisatie is om de Vlaamse Regering duidelijk te maken dat betaalbaar huren dé beleidsprioriteit moet zijn en dat het tijd is om de private huurmarkt te reguleren. Op de website Immoneb komt KRAS met het voorstel om bij elk nieuwbouwproject een percentage van de woningen als sociale huurwoningen te bestemmen. Dit voorstel ligt in lijn met de regeling over de sociale lasten die eind 2013 werd vernietigd door het Grondwettelijk Hof, met name in het kader van het Grond- en Pandendecreet, als ik me niet vergis. Daarnaast vraagt men om de uitverkoop van het sociaal woonpatrimonium door huisvestingsmaatschappijen, wat dreigt te gebeuren in het kader van de woonfusie, een halt toe te roepen. Vanuit die optiek heb ik drie vragen.

Minister, hoe staat u tegenover regulering van de huurprijzen op de private huurmarkt? Op welke manier kunt u daarop wegen? Bent u bereid om te onderzoeken hoe we de voormalige regeling over de sociale lasten kunnen aanpassen zodat die de toets van het Grondwettelijk Hof kan doorstaan en we duidelijkheid krijgen over een garantie van een aantal sociale woningen dat zal worden gebouwd? Kunt u garanderen dat er geen sociale woningen privaat zullen worden verkocht als gevolg van de omvorming tot één woonmaatschappij, ook bekend als het fusietraject? Zo ja, hoe zult of kunt u dat garanderen?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u wel voor uw vragen, mijnheer Veys. Ik denk dat u van de meeste vragen waarschijnlijk al het antwoord kent dat ik u zal geven, maar toch.

Ingrijpen op de huurprijzen op de private huurmarkt doen we door het aanbod sociale huisvesting zo veel mogelijk uit te breiden. Daarmee wordt de druk op de private huurmarkt enigszins verlicht, waardoor de huurprijzen minder snel zouden mogen stijgen. Ik ben mij er uiteraard van bewust dat dit de stijging van de huurprijs niet kan voorkomen. Ik ben echter geen voorstander van het rechtstreeks

ingrijpen op de huurprijzen door bijvoorbeeld de huurprijzen te bevriezen of gereguleerde huurprijzen uit te werken. Dat werkt immers contraproductief op lange termijn want het zal private verhuurders uit de markt duwen, waardoor het aanbod verkleint en de huurprijzen nog sneller zullen stijgen.

De sociale last had als doel om in woonprojecten van een zekere grootte een gedeelte sociale woningbouw te realiseren en om bij te dragen aan de realisatie van het bindend sociaal objectief (BSO). In 2013 werd de sociale last vernietigd door het Grondwettelijk Hof. De aanleiding hiervoor was het niet aanmelden bij de Europese Commissie van de compensatie of vergoedingsregeling voor de partijen die een sociale last opgelegd kregen. Het Hof had de sociale last dus vernietigd op basis van formeel technische redenen, maar het had geen problemen met de sociale last an sich.

De gemeente beschikt momenteel over diverse ruimtelijke beleidsinstrumenten voor de realisatie van een bijkomend sociaal woonaanbod. Vanuit een gemeentelijke beleidsvisie kan er worden gewerkt onder meer via ruimtelijke uitvoeringsplannen, waarvoor er een omzendbrief is, of via gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen.

Mijn administratie maakt momenteel een handleiding, die gemeenten die daarmee aan de slag willen gaan, zal ondersteunen. In het voorjaar van volgend jaar zal de handleiding ter beschikking gesteld worden van de gemeenten. Op dat moment zal daarover ook een inspiratiesessie worden georganiseerd voor de gemeenten.

De vorming van woonmaatschappijen is expliciet bedoeld om het bestaande sociale woonaanbod samen te brengen bij één actor per gemeente, om van daaruit efficiëntiewinsten te boeken die tot een snellere aangroei van het sociale woonpatrimonium moeten leiden. Daarom kan de omvorming tot een woonmaatschappij nooit een goede reden zijn om een verkoop van sociale huurwoningen buiten de sociale huursector te verantwoorden.

Daarnaast garandeert de decretale herinvesteringsverplichting, die vanaf 20 september 2021 in werking trad, dat de venale waarde van sociale huurwoningen die buiten het sociale huurstelsel worden gebracht, sowieso geherinvesteerd moet worden in de sociale huursector.

De mogelijkheden waarover sociale huisvestingsmaatschappijen (SHM's) beschikken om sociale huurwoningen buiten de sector te brengen, zijn hoe dan ook nu al relatief beperkt. Daarnaast moet de SHM bij een verkoop van een verhuurbare sociale woning sowieso eerst een aanbod doen aan de zittende huurder van de woning. Wanneer die zittende huurder niet ingaat op het aanbod, moet de SHM de huurder herhuisvesten, voordat de woning op een andere manier kan worden verkocht.

Zoals jullie weten, had ik in dit kader het initiatief genomen om aan de Vlaamse Regering voor te stellen om de mogelijkheid tot verkoop van verhuurbare sociale huurwoningen op te schorten tot 1 januari 2028. De Vlaamse Regering is mij daarin gevolgd en heeft de beslissing principieel genomen op 15 oktober 2021. Maar uit het advies van de Raad van State dat voor dit voorstel werd ingewonnen, blijkt dat er momenteel een onvoldoende rechtsgrond bestaat om een dergelijk moratorium in te voeren. Ik ga er dan ook van uit dat u een regelgevend initiatief dat in de noodzakelijke rechtsgrond voorziet, voluit zult steunen. Ik weet dat er redelijk brede steun is voor dat moratorium. We zullen een regelgevend initiatief moeten nemen om die rechtsgrond te creëren. In afwachting daarvan zal ik de toezichthouder om een verhoogde waakzaamheid verzoeken, om te vermijden dat het sociale woonaanbod ongegrond zou afnemen.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Dank u voor de antwoorden, minister. Sommige antwoorden zijn inderdaad niet nieuw. Ik ben een grote believer in voortschrijdend inzicht, zeker als het gaat over maatregelen die door een sterke overheid genomen worden om de huurmarkt te reguleren, uiteraard.

Dat de sociale last op het gemeentelijke niveau mogelijk wordt gemaakt, is een zeer positieve zaak. Ik heb begrepen dat de handleiding volgend voorjaar beschikbaar is. Komt daar nog een bijkomend decretaal initiatief of een Vlaams kader voor? Of is dat niet nodig? Het is gewoon om te weten of ik daar extra op moet letten bij de ministerraden.

Wij maken ons inderdaad wat zorgen over de verkoop van sociale woningen. We hebben al veel artikels kunnen lezen waarin toch aangeduid wordt dat mensen aankondigen dat er zal worden verkocht, dat er moet worden verkocht of dat er pogingen toe zijn. In dat geval zou dit traject richting één woonmaatschappij niet alleen zorgen voor een vertraging, zoals vandaag al het geval is, maar ook nog eens voor een afname van het bestand van sociaal woonaanbod. Ik kijk eens rond naar de collega's. Ik denk dat we dat uiteraard ten stelligste moeten vermijden.

In het ontwerpbesluit las ik ook enkel over de verkoop van verhuurbare sociale huurwoningen. Ik zou graag nog een bijvraag willen stellen over de onverhuurbare sociale woningen. Dat zijn woningen die niet aan de kwaliteitsvereisten voldoen en waarbij renovatie niet wenselijk is. Dat is natuurlijk een beetje voor interpretatie vatbaar. Op welke manier wordt dat vastgesteld? Wie zal de controle doen of het wel degelijk verhuurbaar of onverhuurbaar is? Wie geeft al dan niet de goedkeuring tot de private verkoop van dergelijke woningen tijdens een eventueel moratorium, gesteld dat die bijkomende regelgevende initiatieven waarover u spreekt, er komen? Want voor de Vooruitfractie kan het natuurlijk niet de bedoeling zijn dat sociale huisvestingsmaatschappijen of gemeenten de slechte woningen gewoon privaat gaan verkopen, terwijl ze nog perfect te renoveren zijn of via sloop en herbouw tot mooie nieuwe projecten zouden kunnen leiden.

Ik heb ook nog een bijvraag over de communicatie. Gaat u die boodschap duidelijk communiceren naar de gemeenten en de SHM's? Volgt er nog een circulaire vanuit uw kabinet daarover? Wordt er een sanctie voorzien indien het moratorium overtreden wordt? Hoe gaan we dat absoluut vermijden?

En ten slotte, welke private verkopen van sociale woningen zijn wel toelaatbaar voor 2028, zonder voorafgaande goedkeuring? Alvast bedankt voor de antwoorden die u kunt geven.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u wel, mijnheer Veys, voor uw bijkomende vragen.

We dachten dat die vraag zou komen, dus ik kan u wat meer informatie geven over de vraag wanneer die verkoop al dan niet kan. Onverhuurbare sociale huurwoningen kan een SHM onder bepaalde voorwaarden onmiddellijk verkopen buiten de sector. De voorwaarden zijn echter van dien aard dat het moet gaan om woningen die niet meer op een kostenefficiënte manier kunnen worden gerenoveerd of vervangen en waarvoor er beleidsmatig ook draagvlak bestaat om ze buiten de sociale huursector te brengen.

Vooreerst moet de onverhuurbaarheid van de sociale huurwoning worden aangetoond. Die kan worden afgeleid uit woninggebreken die maken dat de woning niet meer voldoet aan de minimale woningkwaliteitseisen en daarom in aanmerking komt voor een besluit tot ongeschiktverklaring of ongeschikt- en onbewoonbaarverklaring. De bewijslast daarvoor ligt bij de SHM die de woning wil verkopen

buiten de sector. Dat kan bijvoorbeeld gestaafd worden door een verslag van een conformiteitsonderzoek. Het staat de SHM vrij om andere bewijzen aan te voeren die dat verantwoorden.

Boven op de vaststelling dat een woning niet conform is aan de minimale woningkwaliteitsvereisten, dient de SHM aan te tonen dat de renovatie of vervangingsbouw van die woning niet wenselijk is. Dat kan door de combinatie van een aantal overwegingen. Ten eerste moet de ernst van de gebreken voldoende zwaar zijn. Zo zorgt een gebrek aan dakisolatie in sommige gevallen voor een onverhuurbaarheid, maar dat gebrek alleen is uiteraard niet voldoende, aangezien het in principe vlot te remediëren valt. Het moet dus gaan om woningen met veel structurele gebreken die ook niet meer verhuurd worden.

Ten tweede moet minstens de kostprijs van de renovatie of de vervangingsbouw afgezet worden tegen de subsidiabele prijsplafonds waarvoor een gesubsidieerde financiering kan worden verkregen. Die financiële afweging is met andere woorden essentieel en moet voldoende gemotiveerd worden.

Ten slotte moet de SHM haar beslissing ook verantwoorden op basis van haar decretale en statutaire opdrachten, waarbij de SHM als bevoorrechte uitvoerder van het sociale woonbeleid wordt beschouwd, ook op lokaal vlak. In dat verband moet de SHM ermee rekening houden dat de regierol inzake sociaal wonen aan de gemeente is toevertrouwd. Daaruit vloeit voort dat de niet-wenselijkheid van renovatie of vervanging ook vanuit het perspectief van het lokale en gewestelijke woonbeleid gemotiveerd moet worden.

Als een SHM een verhuurbare sociale huurwoning wil verkopen buiten de sector, kan dat pas wanneer de woning minstens vijftien jaar als sociale huurwoning heeft gediend. Daarnaast moet een SHM in haar beslissing uiteraard ook rekening houden met dezelfde relevante overwegingen die van toepassing zijn bij onverhuurbare woningen.

Omwille van de specifieke taakstelling en rol van SHM's in het sociale woonbeleid, zowel vanuit lokaal als bovenlokaal oogpunt bekeken en rekening houdend met de regierol die daarover aan lokale besturen werd toevertrouwd, zijn de bedrijfs-economische elementen echter niet belangrijker noch minder belangrijk dan de beleidsmatige. De beslissing moet met andere woorden steeds vanuit de specifieke context worden gemotiveerd.

Met betrekking tot het moratorium zullen we inderdaad een initiatief moeten nemen. U mag mij dat niet kwalijk nemen, maar we zijn nog aan het bekijken hoe we dat het best gaan doen. We willen dat ook wel snel doen. En uiteraard zal er op dat moment over gecommuniceerd worden naar de lokale besturen. Dat spreekt voor zich.

De voorzitter: De heer Veys heeft het woord.

Maxim Veys (Vooruit): Dank u voor de bijkomende antwoorden, minister. Ik ben het met u eens dat de beste oplossing om de wantoestanden op de private huurmarkt aan te pakken, sociale woningbouw is. Ik denk dat bijna alle fracties – ik kijk even naar collega Van Volcem – het daarover eens zijn.

Dat bouwen gaat natuurlijk traag. We zitten met de langste wachtlijst ooit. We hebben het er hier wekelijks over. Wij denken dat we op de private huurmarkt ook nog bijkomende initiatieven zullen moeten nemen. We zullen het daar sowieso nog uitgebreid over hebben. Als ik zie dat er in Nederland, waar het regeerakkoord net wordt aangekondigd, opnieuw een minister van Volkshuisvesting is – ze hebben daar ooit het stomme idee gehad om dat af te schaffen – dan denk ik dat dit thema

meer en meer zal leven. We staan voor een belangrijk jaar, en u natuurlijk ook, voor uw beleid. *(Opmerkingen van minister Diependaele)*

Prima, u hebt dat regeerakkoord al. Dat is zeer interessant.

Vrijdag staan er 41 werkgebieden voor woonmaatschappijen op de agenda van de ministerraad. Ik hoop dat we het daar volgende week in de plenaire vergadering ook nog even over kunnen hebben. Maar het zal een belangrijk jaar zijn.

Als het gaat over het informeren van de gemeenten: bij ons in Kortrijk zijn we toch volop bezig om naar die woonmaatschappij toe te werken. Dat moet echt snel gebeuren, zodanig dat er niemand met verkopen bezig is die toch niet kunnen doorgaan. Dat zou ook een verspilling van energie zijn. Neem daar dus zeker op tijd een initiatief, zou ik zeggen. En verder kijk ik uit naar nog heel veel debatten over het Vlaamse woonbeleid.

Minister Matthias Diependaele: Mag ik de heer Veys nog uitnodigen om de allerlaatste bijlage bij het Nederlandse regeerakkoord over de financiën ook eens te lezen? Het is bijzonder boeiend hoe men dat in Nederland aanpakt.

Maxim Veys (Vooruit): Kunt u mij dat doormailen, minister? Ik zal dat dan meteen doornemen.

De voorzitter: Ook mevrouw Van Volcem wil dat graag krijgen, minister.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Alessia Claes aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het stimuleren van hybride warmtepompen in kader van sociale huisvesting – 984 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Alessia Claes (N-VA): De directie Bouwen en Energie van de Nederlandse overheid bracht recent een inspiratiegids hybride warmtepompen uit. De inspiratiegids werd opgesteld om gemeenten en andere lokale partijen te ondersteunen bij het vormgeven van een lokale aanpak en bevat een aantal best practices van gemeenten, woningcorporaties en andere organisaties.

De hybride warmtepomp – een kleine warmtepomp die naast een cv-ketel kan worden geïnstalleerd – kan in gebouwen ingezet worden om de CO₂-uitstoot flink te verlagen. Het is daarmee in Nederland een soort van flexibele tussenstap voor wijken waar de komende tien tot vijftien jaar niet direct de stap naar een warmtenet of 'all-electric'-oplossing wordt gemaakt. De hybride warmtepomp is nog relatief onbekend en er zijn nog weinig collectieve aanpakken om bewoners te stimuleren en te ontzorgen bij een overstap, terwijl de hybride warmtepomp zich voor een groeiend aantal woningen snel terugverdiend. Dat is wat in Nederland wordt meegegeven.

Minister, hoe staat u tegenover deze hybride warmtepompen? Ziet u mogelijkheden, al dan niet als tussenoplossing, in de sociale huisvesting voor deze techniek? Bent u bereid een proefproject op te zetten rond deze techniek in de sociale huisvesting? Zo ja, kunt u dit toelichten? Zo nee, wat zijn de redenen? Zult u contact opnemen met uw Nederlandse collega omtrent dit initiatief? Welke

subsiëring wordt hier momenteel voor voorzien? Zou u bereid zijn om deze technologie nog extra te stimuleren?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: De eerste strategie om gebouwen energiezuiniger te maken, is het beperken van het energieverbruik of het reduceren van de warmtevraag. Vervolgens is het belangrijk om maximaal in te zetten op duurzame energie. De eventuele resterende energiebehoefte kan dan voorzien worden door efficiënt gebruik van fossiele brandstoffen. Hybride warmtepompen kunnen een tussentijdse oplossing zijn in de evolutie naar fossielvrije verwarmings technieken.

Een hybride warmtepomp is slechts onder bepaalde voorwaarden rendabel. Een van die voorwaarden is een goed geïsoleerde woning. Woningen met een lagere isolatiegraad en dus hogere temperatuurregimes moeten eerst geïsoleerd worden, alvorens deze technologie hier een tussentijdse oplossing kan bieden. In deze niet-geïsoleerde woningen betekent dit een dubbele verwarmingsinstallatie met dito kosten.

Om eventuele 'lock-ins' te vermijden is het belangrijk om bij de vervanging van een gasketel stil te staan bij de langetermijnvisie van de woning. Indien deze vervanging binnen de toekomstvisie van die woning past, kan men naar een hybride systeem overstappen. Aangezien de technologie nieuw is, zou de rendabiliteit en betaalbaarheid van dit systeem onderzocht moeten worden, samen met de minimale graad van isolatie van de woning.

Zie ik mogelijkheden in de sociale huisvesting voor deze techniek? Dit moet zeker bekeken worden, maar in sociale woningen zal ruimte vaak een bepalende rol spelen. Bij de overstap van een klassieke gasketel naar een hybride warmtepomp zal immers plaats de grote uitdaging zijn, zowel voor de binnenunit in de berging of op zolder als het plaatsen van de buitenunit.

In appartementen met individuele verwarmingssystemen is het vervangen van de klassieke gasketel door (hybride) warmtepompen in vele gevallen onmogelijk als gevolg van de nodige buitenunit. Het overschakelen op collectieve verwarming brengt ingrijpende werken met zich mee. In appartementsgebouwen met een collectieve stookplaats worden (hybride) warmtepompen vandaag al vaker toegepast in combinatie met gasketels om piekvermogens op te vangen, soms in afwachting van een grondige renovatie of aansluiting op een warmtenet.

Naast de ruimte speelt ook de betaalbaarheid een grote rol in sociale huisvesting. Het gasverbruik van de huurder zal dalen en het elektriciteitsverbruik zal stijgen. Met de huidige evolutie van de gas- en elektriciteitsprijzen moet onderzocht worden wat de invloed op de energiefactuur van de bewoner is bij het overstappen naar oplossingen op elektriciteit. De rendabiliteit van een dergelijk systeem ligt typisch rond factor 4 ten opzichte van een klassiek verbruik, terwijl het verschil tussen het tarief voor gas en elektriciteit een factor 8 is. Voor de huurder zal elektrisch verwarmen met een warmtepomp dus duurder uitvallen dan verwarmen op gas.

Bij een gasketel op het einde van zijn levensduur kan men overstappen naar een hybride systeem indien de binnen- en buitenruimte dat toelaat en mits een hoge isolatiegraad van de woning.

Bij gasketels die nog niet einde levensduur zijn, is er geen financiële marge om een bijkomende installatie te plaatsen. Het voorkomen van lock-ins moet te allen tijde vermeden worden.

Onder welke voorwaarden dit systeem in sociale huisvesting rendabel is, zal de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen (VMSW) onderzoeken in overleg met het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA). Dit kan onder andere gebeuren via proefprojecten binnen sociale huisvesting, waarvoor ik in 2022 een oproep wil organiseren. Daarbij kan het raadzaam zijn om contact op te nemen met de Nederlandse collega's.

Voor de FS3-financiering is in de versie 2017 van de simulatietabel een forfait voor een warmtepomp voorzien. Dat is 2000 euro per eengezinswoning of 1500 euro per appartement. Het forfait wordt toegekend als het project inclusief de plaatsing van de warmtepomp minstens voldoet aan het in de EPB-eisen (energieprestatie en binnenklimaat) opgelegde minimumaandeel uit hernieuwbare energie. Het moet dus om vergunningsplichtige werken gaan, waarbij een EPB-aangifte verplicht is. De warmtepomp moet het hoofdsysteem zijn voor verwarming. Bij renovatie is 3 procent van de nieuwbouwkost voorzien binnen het FS3-budget voor het vernieuwen van de opwekker voor verwarming.

In de nieuwe versie 2022 van de simulatietabel die momenteel in voorbereiding is, is het de bedoeling om de forfaits voor warmtepompen uit te breiden afhankelijk van het gebruikte type warmtepomp. De forfaits voor lucht/waterwarmtepomp gaan naar 3200 euro per eengezinswoning en 2700 euro per appartement. De voorwaarden in verband met EPB en hoofdsysteem blijven behouden. Binnen de maatregelen van het Vlaams Klimaatfonds voor renovatie en vervangingsbouw is voorzien in een premie van 800 euro per geplaatste niet-geothermische warmtepomp of, als er meer dan één wooneenheid op de werking van de warmtepomp wordt aangesloten, 500 euro per aangesloten wooneenheid. Ook hier moet de warmtepomp het hoofdsysteem zijn voor verwarming.

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Ik dank u voor het zeer uitgebreide antwoord. Ik vond het alvast belangrijk om dit Nederlandse initiatief hier ook ter sprake te brengen. Bedankt alvast om heel wat te verduidelijken omtrent deze materie.

Uit uw antwoord onthoud ik dat er nog heel wat zaken zijn die nog verder onderzocht moeten worden en dat dit verder bekeken zal worden, bijvoorbeeld via de simulatietabel voor de financiering van nieuwe sociale woningen. We kunnen heel wat inspiratie halen uit wat er in het buitenland gerealiseerd kan worden en we moeten bekijken welke pistes we hier in Vlaanderen zouden kunnen gebruiken. Ik ben alvast blij dat u ervoor openstaat om die technologie verder te onderzoeken en te bekijken.

Ik stel vast dat het concept nog niet zo bekend is en dat we wel nog wat ruimte hebben om het concept van die hybride warmtepompen breder bekend te maken. We kunnen actie ondernemen om dit meer bekend te maken en te stimuleren. Minister, kunnen er op dat vlak nog extra initiatieven worden genomen?

De voorzitter: Mevrouw Schauvliege heeft het woord.

Joke Schauvliege (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Het is een genuanceerd antwoord. Als we het uitgebreide advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) hebben gelezen naar aanleiding van de opmaak van het nieuwe klimaatplan, dan hebben we gezien dat ze heel sterk inzetten op die warmtepompen omdat ze daar heel sterk in geloven.

Ik denk dat uw antwoord een terechte nuance aanbrengt wat sociale huisvesting betreft, ook op het vlak van de staat van de woningen en de ruimte die er moet zijn. De woning moet voldoende geïsoleerd zijn en er moet ruimte en mogelijkheid zijn om dit te installeren. Het moet goed worden bekeken op welke plaatsen dit

systeem voldoende opbrengt, want anders heeft het weinig zin. U mag dan nog wel een premie geven voor de installatie, maar als je daar onvoldoende return van hebt, brengt dat weinig op. De sector van de sociale huisvesting kan een sector zijn die daar een versnelling in kan brengen.

Het klopt, wat mevrouw Claes zegt, dat dit nog niet zo bekend is en dat er koudwatervrees bestaat. Als je dit op grotere schaal bij nieuwe projecten of bij echt grondige renovaties kunt plaatsen in sociale huisvesting, dan kan dat bijdragen tot het draagvlak omdat mensen zien dat het werkt, dat het rendabel is en een lagere factuur oplevert. Het is cruciaal om die sector mee te krijgen en er zal aan die expertise moeten worden gewerkt, expertise bij de sector zelf, maar ook aan ontzorging voor mensen die in die woningen wonen.

Ik zou u willen vragen om dit mee te nemen. Het is inderdaad zo dat er vanuit het Klimaatfonds al sinds de vorige legislatuur heel veel middelen naar sociale huisvesting gaan om die duurzamer te maken. Ik denk dat het er zeker een onderdeel moet van uitmaken, maar het moet uiteraard wel voldoende rendabel zijn en iets opleveren voor het klimaat en voor de portemonnee van de bewoner van de bewuste woning.

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Mevrouw Schauvliege, ik ben het eens met u en het is een nuance die ik in het antwoord heb gegeven.

De communicatie, de reclame, de propaganda, het aanmoedigen van het gebruik ligt voornamelijk bij minister Demir die er mee bezig is. Ik merk wel op dat de EU kritisch is voor hybride systemen omdat er nog altijd gas en fossiele brandstof aan te pas komt. In die zin is de EU er wat voorzichtiger mee. De publiciteit wordt zeker gevoerd en maakt ook deel uit van het Vlaams Klimaatplan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Vera Jans aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over het rapport 'Studentenhuisvesting' van het Steunpunt Wonen – 986 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, op 7 december vond er een bijzonder interessante webinar plaats over het rapport 'Studentenhuisvesting: een verkenning van buitenlandse praktijkvoorbeelden' van het Steunpunt Wonen.

Men heeft naar een aantal buitenlandse praktijkvoorbeelden gekeken, zijnde Groningen, Hamburg, Manchester, Kopenhagen en Lille. Men onderzocht de situatie, startend met de kot-ratio, de aard van de studentenhuisvesting en de plaats die de studentenhuisvesting inneemt in de bredere omgeving. Daarna geeft men de visie weer die ontwikkeld werd om de problemen en uitdagingen waarmee men in die steden geconfronteerd werd, aan te pakken en geeft men enkele voorbeelden van beleidsmaatregelen die ingevoerd werden om die visie te ondersteunen.

Zoals enigszins te verwachten valt, zorgen uiteenlopende uitgangsposities voor uiteenlopende beleidsmaatregelen. In Groningen en Manchester tracht men via een vrij streng vergunningsbeleid overlast van studenten tegen te gaan en de kwaliteit van de studentenvoorzieningen omhoog te krikken. In Kopenhagen daarentegen

tracht men net door lossere kwaliteitsvoorwaarden buurten te dynamiseren met de aanwezigheid van studenten. Ook de mate waarin steden zelf via publieke of sociale huisvesting voorzien in studentenhuysvesting of vooral regulerend optreden voor de private markt, verschilt sterk.

Naast de fundamentele keuzes die in de studentensteden werden gemaakt, werden ook enkele heel concrete voorbeelden aangehaald. In Groningen betreft men studenten bouwkunde bij het controleren van de woningkwaliteitsnormen. In Kopenhagen gaat men werken met het invullen van een overaanbod aan ouderenwoningen en in Lille gaat men woningen via intergenerationeel samenwonen goedkoper aanbieden. Ook de algemene tendens richting studentenhotels werd aangehaald.

Ook in Vlaanderen hebben onze studentensteden een uiteenlopend karakter. In Leuven ligt de kot-ratio bijvoorbeeld op 80 procent, terwijl het gemiddelde voor Vlaanderen 20 procent is. Ook wat het aanbod van eigen en betaalbare studentenkamers betreft, verschillen onze instellingen van hoger onderwijs behoorlijk onder elkaar.

Het is duidelijk dat met deze verkenning nu verder aan de slag moet worden gegaan. De voorspellingen zijn immers dat er tegen 2030 80.000 studenten meer zullen zijn, waarvan een groot deel een vorm van studentenhuysvesting nodig zal hebben, onder meer omdat een groot deel van die stijging bij de internationale studenten zal plaatsvinden.

Minister, wat is het vervolgtraject voor het beleid rond studentenhuysvesting? En meer in het bijzonder, hoe zullen de bezorgdheden over de studiekansen van sociaaleconomisch zwakkere studenten hierin worden meegenomen? In het webinar vormde dit toch wel een rode draad in de vragen voor kansen voor iedereen in ons sterk onderwijs.

Zijn er bepaalde keuzes voor studentenhuysvesting die u op basis van de voorbeelden uit de studie al wenst te maken? Vooral de derde pijler van het visievormingstraject dat in de studie over Gent naar voren kwam, om studenten enkel in voorziene studentenhuysvesting toe te laten, lijkt een vrij fundamentele keuze die mogelijk grote gevolgen kan hebben.

Hoe staat u tegenover een aantal van de concrete voorstellen zoals het betrekken van studenten bouwkunde, studentenhotels of aparte contracten inzake intergenerationeel wonen om de problemen rond studentenhuysvesting op te vangen?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Zoals ik altijd heb beklemtoond, ligt de verantwoordelijkheid voor het aanbodbeleid inzake studentenhuysvesting bij de onderwijsinstellingen en de studentensteden. Het blijkt uit uw vraagstelling dat het ook internationaal zo is. U verwijst meermaals naar andere steden, Manchester, Kopenhagen. Het gaat dan over steden die daarvoor bevoegd zijn.

Wij bieden vanuit de Vlaamse overheid zo veel mogelijk ondersteuning via het Overlegplatform Private Huur-Studentenhuysvesting en sinds kort ook via wetenschappelijk onderzoek rond studentenhuysvesting. Het aanbodbeleid wordt door de onderwijsinstellingen en de studentensteden naar voren geschoven als de grootste prioriteit en ik wil daar dan uiteraard ook rekening mee houden. Binnen het overlegplatform zal daarrond worden gewerkt en ik plan ook verder wetenschappelijk onderzoek rond dit thema.

Voldoende studentenhuysvesting betekent niet alleen dat er evenveel studentenverblijven zijn als dat er vraag naar is, maar ook dat er voldoende betaalbare

studentenhuisvesting is. Dat is dus een belangrijk element binnen het aanbodbeleid, waaraan steeds aandacht zal moeten worden besteed in het traject dat ik zonet in antwoord op uw eerste vraag heb geschetst.

Zoals gezegd, bieden we vanuit de Vlaamse overheid zoveel mogelijk ondersteuning aan onderwijsinstellingen en studentensteden. We maken zelf geen keuzes daarin. Ik steun ten volle dat op lokaal niveau aan visievorming wordt gedaan. Deze visievorming kan dan volop rekening houden met de lokale context.

Opnieuw lijken deze voorstellen mij interessante pistes, die op lokaal niveau kunnen worden meegenomen bij de uitwerking van het aanbodbeleid. Het is niet aan mij om te bepalen of deze pistes wel of niet moeten worden meegenomen in het lokale beleid. Daar zijn de lokale besturen volwassen genoeg voor.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Uit de studie blijkt dat op dit moment de juiste instrumenten en databronnen ontbreken om het exacte aanbod en de problematiek in kaart te brengen. Het is fijn om u te horen zeggen dat u verder wetenschappelijk onderzoek plant. Door de grote uitdagingen zal dat absoluut nodig zijn.

Ik vind het ook heel belangrijk om deze thematiek te bekijken, niet enkel en alleen voor studentenhuisvesting, maar ook voor de impact op de woonmarkt, zoals ook bleek uit het webinar en het onderzoek van Gent. In Gent zitten 60 procent van de studenten op kot waarvan een kwart in een opgedeelde gezinswoning of een appartement. Het gaat over 3700 wooneenheden in het centrum van Gent. Het lijkt me ook een tendens die zal toenemen.

Een gewoon kot kost gemiddeld 420 euro. Als je een modern nieuw kot van een ontwikkelaar huurt, dan is het duurder, maar dat is een eigen keuze. Als je een appartement deelt, dan kost het ongeveer hetzelfde als een gewoon kot. Als je een gezinswoning deelt, dan komt het gemiddeld op 380 euro. Op zich is het dus goedkoper om met een paar anderen een gezinswoning te delen. Als je kijkt naar de tevredenheid van de studenten over hun huisvesting, blijkt dat mensen die samen een huis delen, het meest tevreden zijn.

Het is dus belangrijk om te bekijken hoe we ervoor kunnen zorgen dat bijkomende studentenhuisvesting wordt gerealiseerd en gecreëerd, ook al omdat daardoor duizenden wooneenheden vrijkomen in centrumsteden waar een ongelooflijke krapte is.

Inderdaad, ik verwijs naar buitenlandse voorbeelden. Sommige steden hebben veel meer bevoegdheden. Dat is niet altijd goed te vergelijken. Maar ik vroeg me af of u me meer kunt vertellen over het exacte wetenschappelijk onderzoek dat u hebt ingesteld. Kent u daarvan al data, deadlines en precieze onderzoeksopdrachten?

De voorzitter: Mevrouw Claes heeft het woord.

Allessia Claes (N-VA): Alvast een eerste bedenking is dat het aanbodbeleid van de studentenhuisvesting een grote uitdaging is voor onze Vlaamse studentensteden en de Vlaamse woningmarkt. Ik haalde eerder al aan dat de onderwijsinstellingen en de lokale besturen net een belangrijke rol hebben om in te spelen op de vraag en de noden met betrekking tot de studentenhuisvesting. Uiteraard kan Vlaanderen hierin ondersteunen waar nodig of waar er eventueel problemen zouden kunnen opduiken. Dan is de betrokkenheid van het overlegplatform ideaal om dit te bespreken.

Ik heb het rapport doorgenomen en het Steunpunt Wonen beschreef inderdaad vijf buitenlandse cases van studentensteden. In de eerste plaats toont het rapport aan dat de vergelijking maken tussen landen en verschillende steden niet zo simpel is omdat er grote verschillen zijn met betrekking tot de woning- en de vastgoedmarkt.

Ik heb nog een paar vragen voor de minister op basis van het rapport. Zijn er al reacties gekomen vanuit het onderwijsveld of de onderwijsinstellingen omtrent dit rapport? Wordt dit binnenkort besproken op het overlegplatform? Op welke manier zou dat worden bekeken? Zijn er misschien elementen in het rapport die rechtstreeks aan uw bevoegdheid Wonen raken?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Dank u wel voor de bijkomende vragen. Wat betreft timing: het eerste rapport is er al. Daarover ging het webinar ook. Dat is 'out in the open'. Ik denk dat jullie dat ook wel kunnen opvragen. Maar wat er dan volgt, daar ben ik niet helemaal van op de hoogte.

Natuurlijk zal dat worden besproken op het overlegplatform, mevrouw Claes. Dat zal daar zeker aan bod komen. Een rechtstreekse impact op de bevoegdheid Wonen zie ik niet direct, alleen al door het feit dat de lokale besturen bevoegd zijn. U bedoelt de bevoegdheid Wonen op Vlaams niveau. Die is er niet direct. Zoals gezegd in het antwoord, ondersteunen wij en begeleiden wij, ook met wetenschappelijk onderzoek. Maar wij kunnen niet in de plaats treden, dat blijft de lokale bevoegdheid.

De voorzitter: Mevrouw Jans heeft het woord.

Vera Jans (CD&V): Voorzitter, dank u wel. Mevrouw Claes, dank u voor de bijkomende vragen. Uit de studie van het Steunpunt Wonen over studentenhuishuizing, waar ook de studentensteden en de diensten studentenhuishuizing een zeer belangrijke bijdrage aan hebben geleverd, is inderdaad gebleken dat er veel uitdagingen zijn. Als ik dan alleen maar kijk naar de situatie in Gent waar er momenteel duizenden gezinswoningen en appartementen niet beschikbaar zijn omdat ze bewoond worden door studenten, die daar heel content zijn, wat ik volkomen snap, en die een gezinswoning delen, dan hebben we er alle baat bij om heel actief na te gaan hoe we samen met de lokale besturen en de onderwijsinstellingen deze problemen gaan oplossen. Dit zeker omdat ik heb aangetoond dat de tendens zal toenemen dat studenten voornamelijk kleine gezinswoningen gaan innemen. Ik begrijp hen daar ook in. Ze zijn daar heel content in. Die prijs valt ook goed mee. We hebben het hier vaak gehad over de huurprijs op de private markt en het aanbod dat er nodig is. Wetende hoe krap de woonmarkt is, denk ik dat we genoeg kapstokken hebben om te gaan kijken hoe we samen met de lokale besturen en onderwijsverstrekkers het probleem actiever kunnen aanpakken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Filip Brusselmans aan Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, over de problematische aanpak van de renovatie- en herhuisvestingscampagne door WoonAnker Waas – 1016 (2021-2022)

Voorzitter: de heer Kurt De Loor

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Minister, de schrijnende toestanden binnen het gebied van de sociale woningen zijn jammer genoeg niet op één hand

te tellen. Een nieuw voorbeeld vinden we nu bij WoonAnker Waas. De sociale huisvestingsmaatschappij (SHM) WoonAnker Waas is bezig met een grote renovatiecampagne van 1800 woningen, iets wat uiteraard broodnodig was. Er vallen echter enorm veel vraagtekens te zetten bij de manier waarop er wordt gerenoveerd. Er komen verschillende getuigenissen binnen bij onze partij, in mijn eigen mailbox, maar ook in de media. Sommige mensen hoeven ter compensatie een halve maand huur niet te betalen, anderen krijgen dat dan weer niet. Sommigen krijgen bijvoorbeeld een gratis dampkap, anderen dan weer niet. Nog andere sociale huurders zien hun zelf betaalde materialen op de schroothoop gegooid worden en vernietigd worden. Deze mensen hebben vaak niet de financiële mogelijkheid om hun zelf betaalde materialen zelf uit te breken en ze later te hergebruiken.

Nog frappanter is een voorbeeld uit mijn geboortegemeente Stekene. Daar heeft een man die een jaar gewoond heeft in een woning die onbewoonbaar was zonder dat er iets werd gedaan, de melding gekregen dat hij uit zijn huis wordt gezet. Nochtans staat er aan de overkant van het huis een woning leeg, maar ze hebben geweigerd om die aan hem te geven omdat hij zou geklaagd hebben over zijn eigen woning. Op 28 december is het zover: dan wordt die man koudweg dakloos. Nochtans zou het gemeentebestuur getracht hebben om te bemiddelen met de directeur van de SHM, maar die blijft weigeren om dat gezin te herhuisvesten. Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat renovatie nooit de aanzet kan zijn om mensen dakloos te maken. Die zaken zijn trouwens ook aangeklaagd in de media door een partijgenoot van u, minister, die ik hier in de commissie zie opduiken.

Uit het laatste visitatierapport, dat dateert van 14 februari 2021, blijkt dat vooral de woningen die vroeger behoorden tot het patrimonium van de Gewestelijke Maatschappij voor Volkswoningen (GMVW) in slechte toestand waren en zware renovatiewerken behoefden. GMVW was vooral actief in Temse, Stekene en Nieuwkerken-Waas. In dat rapport staat ook dat indien het niet mogelijk is om renovatiewerken uit te voeren met bewoningsmogelijkheid, er voldoende woningen beschikbaar moeten zijn om bewoners te kunnen herhuisvesten. De visitatiecommissie leidde uit gesprekken met actoren en bewoners af dat de uitvoering van die werken soms moeizaam verloopt. Dit lijkt ondertussen totaal nog niet verbeterd te zijn, integendeel.

In de aanbevelingen van de visitatiecommissie blijkt dat er nood was aan het ontwikkelen van een visie op langere termijn voor grotere onderhoudswerken en renovatiewerken voor een periode van minstens vijf jaar. Er werd toen een aanbeveling gegeven om meer mogelijkheden te creëren om samen met bewoners op zoek te gaan naar oplossingen voor vragen of problemen die zij zelf aankaarten. Ook die aanbeveling blijkt niet echt opgevolgd te worden, zelfs al had de visitatiecommissie het volste vertrouwen dat de SHM met de aanbevelingen aan de slag zou gaan om haar werking te verbeteren. In een plan van aanpak van maart van dit jaar gaf de directeur nog aan dat COVID-19 roet in het eten had gegooid, zoals overal in onze maatschappij denk ik, om die participatie te verbeteren, maar dat er in de komende maanden aan zou worden gewerkt. We zijn nu negen maanden later en het tegendeel blijkt waar te zijn. Ondanks dat heeft de SHM een goede beoordeling gekregen van de visitatiecommissie.

Minister, u had aangegeven in uw schrijven aan de SHM naar aanleiding van de visitatie dat er geen maatregelen nodig waren vanuit de Vlaamse overheid naar de SHM. Dat is natuurlijk pijnlijk als u ziet wat er vandaag aan het gebeuren is.

Minister, in welke mate was u al op de hoogte van de problemen bij de SHM in kwestie? Zult u eventuele stappen ondernemen in deze zaak, die trouwens ook bij uw kabinet is aangeklaagd zoals ik verneem? Zo ja, welke stappen neemt u daarin?

Krijgt u nog meldingen van andere SHM's in Vlaanderen met dezelfde problematiek? Op welke manier wordt daar gevolg aan gegeven?

De voorzitter: Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Mijnheer Brusselmans, dank u voor de vragen. Ik ga u een gebundeld antwoord op de drie vragen geven.

Ik kan bevestigen dat wij kennis hebben genomen van bepaalde klachten die betrekking hebben op de aanpak van sommige renovatiewerken van de SHM WoonAnker Waas. We hebben verschillende mails gekregen en ook collega Daniëls heeft dat aangekaart.

Laat mij toe om eerst de manier toe te lichten waarop met klachten moet worden omgegaan volgens het Bestuursdecreet. Zittende huurders die een klacht hebben met betrekking tot de werking van een sociale huisvestingsmaatschappij, moeten die in eerste instantie richten tot de SHM zelf. Als hun klacht niet of niet afdoende beantwoord wordt, kunnen zij in tweede instantie bij de Vlaamse Ombudsdienst terecht. Bij ernstige en systematische inbreuken kan ook de toezichthouder worden aangesproken.

Omdat het niet de bedoeling kan zijn dat ik mij een mening ga vormen over elke individuele klacht, ben ik in eerste instantie nagegaan in hoeverre de wat u 'vele klachten' noemt, zich ook in de praktijk hebben voorgedaan. Uit het bemiddelingsboek van de Vlaamse Ombudsman blijkt dat de betrokken SHM in 2020 zeventien klachten ontving, waarvan er vijftien ontvankelijk waren en allemaal werden opgelost. Als ik die vijftien individuele klachten overloop, blijken twee ervan over woningkwaliteit te gaan, maar de SHM heeft in die twee gevallen wel een oplossing aangereikt waarmee de huurder tevreden was. Veel meer kan ik daar niet over zeggen. Uiteraard zal de administratie, en meer specifiek de afdeling Toezicht, de aanpak van renovaties door WoonAnker Waas van nabij opvolgen.

Ik wil de SHM ook oproepen om in overleg te blijven gaan met huurders met klachten en daarvoor constructief naar oplossingen te zoeken. Tegelijk roep ik de betrokken huurders expliciet op om gebruik te maken van de klachtenprocedure die is voorzien.

Mijnheer Brusselmans, wij krijgen geregeld van die dingen binnen. Mensen sturen een mail als er iets is. Het is niet altijd even eenvoudig om een oordeel te vormen van wie nu gelijk heeft en wie niet. U kent dat. Dat zijn soms een beetje onenigheden of ruzies die er zijn. We proberen daar altijd wat in te helpen en te bemiddelen, in de zin dat we aangeven wat eventueel een oplossing kan zijn. Maar we spelen ook geen rechter.

Ik heb hier nog veel meer van het antwoord. Ik wil het wel geven, maar het is een beetje lastig om daar op die manier op in te gaan, want dat is natuurlijk het verweer dat je van één kant krijgt, met heel wat uitleg over waarom bepaalde zaken gelopen zijn en waarom er iets misgelopen is. Ik wil daar dus eerst vooraf de bedenking bij maken, voorzitter, dat het natuurlijk een eenzijdig verhaal is. Dat kan ook niet anders. Als er echt sprake is van een stelselmatige fout, dan kunnen en moeten we ingrijpen, maar dat is misschien niet altijd het geval. Maar dat is moeilijk uit te maken.

Ik ga u het verdere antwoord geven. Navraag bij de toezichthouder leert mij dat zij in de afgelopen twee jaren één klacht hebben ontvangen met betrekking tot de woningkwaliteit van een woning van WoonAnker Waas. De combinatie van die klacht en een krantenartikel in het najaar van 2020 heeft ertoe geleid dat de toezichthouder zich heeft vergewist van de situatie in een aantal panden en van de aanpak van de renovatie van het patrimonium door de SHM. Daaruit bleek dat

de principiële keuze van de SHM om de renovatiewerken uit te voeren terwijl de bewoners in de woning blijven wonen, in het belang van de sociale huurders zelf was genomen, aangezien een andere aanpak met verhuisbewegingen gepaard zou gaan, waardoor de renovatiewerken over veel langere tijd gespreid zouden moeten worden.

Dat neemt niet weg dat de SHM erkent dat er hinder gepaard gaat met renovatiewerken terwijl de woning nog bewoond wordt. Dat is evident. De SHM heeft daarover, binnen de mogelijkheden die de coronamaatregelen toelieten, de betrokken huurders zo goed mogelijk geïnformeerd aan de hand van informatiebundels. In de praktijk verlopen de renovaties gegroepeerd per acht à tien woningen en bleek, vooral in het begin, dat de werken minder vlot verliepen dan gepland, wat opnieuw ten dele te maken had met de coronapandemie.

Zo stelt de SHM dat er bijvoorbeeld leveringsproblemen voor bepaalde materialen en toestellen opdoken, waardoor is voorgevallen dat badkamers en toiletten waren uitgebroken, maar de nieuwe toestellen niet direct leverbaar waren. Daarop is aan de aannemer opgelegd dat geen toestellen uitgebroken mogen worden als de nieuwe niet op de werf aanwezig zijn. Binnen het dossier was ook voorzien om noodsanitair te plaatsen in de vorm van containers, maar ook dat was omwille van de coronamaatregelen praktisch niet haalbaar.

De SHM erkent dus ook dat de hinder voor sommige huurders groter is dan zijzelf had ingeschat, maar vraagt begrip voor bijzondere omstandigheden en doet daarbij zelf ook bijkomende inspanningen. Zo stelt de SHM dat ze de helft van de huur terugbetaalt per begonnen maand waarin de renovatiewerken voor de binnenwerken lopende zijn.

Omdat een van de woningen opgenomen was in de inventaris van ongeschikte en onbewoonbare woningen, werd ook de Vlaamse Wooninspectie ingeschakeld. Vooraleer de Vlaamse Wooninspectie tot vaststellingen kon overgaan, had Woon-Anker Waas als verhuurder intussen zelf stappen ondernomen om de verhuring stop te zetten en het betrokken huurcontract werd door de vrederechter verbroken. Ik wil er u op wijzen dat het feit dat de vrederechter is tussengekomen, niet op verzoek van de huurder is gebeurd en dat de uitspraak van de vrederechter minstens nuanceert dat enkel de SHM schuld zou treffen.

U verwijst in uw vraag ook naar het visitatierapport van 14 februari 2021 en u stelt terecht dat de visitatiecommissie uit de gesprekken met actoren en bewoners afleidde dat de uitvoering van de werking soms moeizaam verloopt. In tegenstelling tot wat u beweert in uw vraag, had de visitatiecommissie het echter niet over de grote renovatiewerken in de Bloemenwijk, maar over de herstellings- en onderhoudswerken naar aanleiding van technische meldingen of problemen. In dat verband kon de visitatiecommissie ook vaststellen dat de SHM erkende dat dit aspect van de werking een tijdlang minder vlot liep.

Tegelijk had de SHM ten tijde van de visitatie al maatregelen genomen, waaronder de aanwerving van een medewerker die specifiek werd ingezet voor de optimalisering van de planning en de communicatie daarover met de huurders. Over de specifieke problemen bij de aanpak van de renovatie van de Bloemenwijk heeft de visitatiecommissie geen opmerkingen gemaakt, behalve in positieve zin.

Uit het feit dat de SHM voor de meeste aspecten van haar werking een goede beoordeling heeft gekregen, kan ik enkel afleiden dat onafhankelijke experts van mening zijn dat de SHM op die aspecten aan de vereisten voldoet. Om tot een oordeel te komen, gaan die experts overigens niet alleen in gesprek met de SHM zelf, maar betrekken ze heel expliciet ook andere woonactoren en sociale huurders. Daarbij moet gezegd dat de visitatiecommissie nooit individuele casussen gaat beoordelen, maar steeds het ruimere operationele en strategische kader van de

SHM. De focus ligt dus niet op individuele gevallen, maar op een doordachte en systematische aanpak van de opdrachten en uitdagingen waarmee SHM's worden geconfronteerd en op het resultaat dat die aanpak oplevert. Dat resultaat is uitgedrukt in vereisten per operationele doelstelling. Die vereisten zijn geformuleerd in functie van de sociale dienstverlening die van de SHM wordt verwacht ten aanzien van haar klanten, gecombineerd met een gezonde en op een efficiënte manier geleide huisvestingsmaatschappij.

Uit de evaluatie van de visitatiecommissie blijkt dat de SHM op veertien van de zeventien doelstellingen prestaties levert die minstens voldoen aan de vereisten, en op twee van de doelstellingen duidelijk betere prestaties. Dat neemt niet weg dat er geen verbeterpunten zouden zijn bij de maatschappij. Die liggen op het vlak van prijsbewust bouwen, het betrekken van bewonersgroepen bij sociale huurprojecten en wijkbeheer en het meten van de tevredenheid van klanten. Wat die laatste twee verbeterpunten betreft, stel ik overigens vast dat de bewuste Bloemenwijk vermeld staat bij de beoordeling van deze prestaties, maar niet als voorbeeld van wat fout loopt bij de SHM, maar wel als voorbeeld van de inspanningen die de SHM wel al heeft geleverd op die doelstellingen.

De maatschappij erkent de verbeterpunten die de visitatiecommissie heeft gedetecteerd. Op de aanbeveling van de visitatiecommissie aan de SHM om een visie op langere termijn te ontwikkelen voor grotere onderhoudswerken en de renovatie- en vervangingsbouwplanning, heeft de SHM in haar reactie op het visitatierapport aangegeven dat ze daarop zal inspelen en een tienjarenplan zal opmaken. De visitatiecommissie heeft daarnaast inderdaad aanbevolen om meer mogelijkheden te creëren om samen met bewoners op zoek te gaan naar oplossingen voor vragen of problemen die zij zelf aankaarten. Die doelstelling blijkt zowat de moeilijkst te behalen doelstelling te zijn voor de SHM's in Vlaanderen en dat heeft vooral te maken met het feit dat daarvoor heel veel inspanningen gedurende lange tijd nodig zijn en dat daarvoor geen standaardaanpak mogelijk is.

In de praktijk stel ik vast dat SHM's maximaal proberen te leren van elkaar en ook experimenteren, maar dat er geen wonder- of standaardoplossing bestaat. Het gaat erover dat de SHM hier aandacht voor heeft en verschillende trajecten uitzet om tot resultaten te komen. Dat is dus vooral 'trial and error' en blijven proberen contact te maken en te houden met de klanten. Uit de reactie van de SHM blijkt in elk geval de wil om daarmee aan de slag te gaan.

U zegt dat de aanbevelingen van de visitatiecommissie niet opgevolgd worden door de SHM, maar ik heb daarvoor eigenlijk geen indicaties. Integendeel, uit alle informatie waarover ik beschik, blijkt dat de SHM inspanningen levert om aan de vereisten te voldoen en tegelijk in dialoog met de betrokken huurders naar werkbare oplossingen zoekt.

Op basis van het aantal klachten waarvan ik kennis heb genomen, op basis van de klachten die bij de toezichthouder zijn binnengekomen en behandeld en op basis van de uitgebreide gemotiveerde beoordeling van de prestaties van de SHM door onafhankelijke experts, heb ik momenteel onvoldoende aanwijzingen dat er zich een structureel probleem voordoet in de aanpak van de SHM met betrekking tot de renovatiewerken. Deze laatste paragraaf is zo'n beetje de samenvatting.

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Ik begrijp uw uitgangspunt, als u zegt dat u zich baseert op het aantal klachten dat bij de verschillende instanties binnenkomt. Maar we moeten ook goed beseffen dat niet iedereen de weg daarnaartoe vindt, hoe laagdrempelig men dat ook probeert te maken. Ik spreek uit eigen ervaring. Ik loop daar vaak rond. Ik ga daar

vaak op bezoek bij mensen. De schrijnende toestanden van WoonAnker Waas zijn echt niet meer op twee handen te tellen.

U zegt dat u afleidt dat ze wel inspanningen leveren aangaande de aanbevelingen die de visitatiecommissie heeft gedaan, zeker met betrekking tot dialoog, maar dat is totaal het geval niet. Men weigert daar meestal om in dialoog te gaan. Sommige huurders moeten al zeer ver gaan – de pers erbij betrekken enzovoort – om toch nog een gesprek te kunnen krijgen. Dat lijkt mij absoluut geen goed voorbeeld van een dialoog opbouwen met huurders.

Wat ik persoonlijk probeer te doen, is om al die gedupeerden, al die huurders die met bepaalde schadegevallen of in een prangende situatie zitten, aan te raden om toch altijd zeker klacht te blijven indienen om zo de procedures op te starten zodat het op tafel kan komen. Maar vandaag is dat nog niet het geval of toch nog niet in die mate dat u denkt te moeten ingrijpen, maar de situatie is natuurlijk wel wat ze is.

Ik gaf u het voorbeeld van een man die op 28 december dakloos zal worden. Daar kunnen wij als politici toch niet zomaar naar kijken en ons verstoppen achter 'ik heb geen aanwijzingen dat het meer gebeurt'. Er schort wel degelijk iets.

Ik zou u opnieuw willen vragen om op zijn minst met de SHM nog eens aan tafel te zitten en hen duidelijk te maken wat belangrijk is. Dat is dialoog, maar ook voorzien – zoals het voorbeeld dat u hebt aangehaald – dat wanneer men iets wil vervangen, zeker sanitair, de nieuwe dingen al geleverd zijn. Men steekt zich dan weg achter corona waardoor het niet mogelijk was om containers te plaatsen. Beeldt u zichzelf in dat u woont in een huis waar er plots geen sanitair meer is. Ik denk dat ik er geen tekeningetje bij moet maken dat dat niet de meest aangename situatie is. Ik merk steeds meer flauwe excuses daar. Daarom wil ik u nog eens vragen om met hen rond de tafel te zitten en de puntjes op de i te zetten.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Het dossier ligt mij nauw aan het hart door Meerdonk en Sint-Pauwels. Ik heb het al gebracht op de gemeenteraad van Sint-Gillis-Waas in 2019, 2020 en ook nog eens vorige maand. Zoals de minister zegt, wordt er verbouwd terwijl er in de woningen wordt gewoond. Het is heel belangrijk dat die renovaties gebeuren, bijvoorbeeld op het vlak van kwaliteit, energie en dergelijke meer. Dat is absoluut nodig.

Ik ben zelf rechtstreeks in dialoog gegaan met WoonAnker Waas en bewoners, bij wie ik zelf ben gaan kijken. Ik geef een concreet voorbeeld. Er gebeuren energietische renovaties, maar de wind en de bladeren waaien gewoon onder de deuren door en dakvensters blijven lekken. Het is pijnlijk om te zien. In Meerdonk zijn er mensen die meer dan twee maanden gekampeerd hebben in hun garage omdat de keuken werd uitgebroken, maar waar de nieuwe keukens die geplaatst moest worden, niet geleverd was.

Dan komen we natuurlijk bij werfplanning, en daar wil ik wel even op ingaan. Ik heb dat ook aan WoonAnker Waas meegegeven. Als ze dergelijke renovaties doen, moeten ze in hun bestek laten opnemen dat de kwaliteit van wonen als de renovatie doorgaat met bewoning, bewaard en bewaakt moet blijven. WoonAnker Waas zei me dat ze niet anders kunnen omdat ze alleen offertes en bestekken hebben gemaakt op basis van prijs. Ze zeggen dat ze niet anders kunnen omdat ze decretaal enkel moeten kijken naar de prijs en niets anders mogen opnemen. Volgens mij klopt dat niet, maar ik luister graag naar uw antwoord, minister.

Voor zulke zaken moet men kwaliteitseisen opnemen, niet op uitvoering maar wel op het vlak van bijvoorbeeld kansen op bewoonbaarheid. Minister, ik wil u vragen

om kritisch te kijken naar de repliek die u hebt gekregen van WoonAnker Waas. U zegt zelf dat het van één kant komt en dat de klachten van de mensen van de andere kant komen. Maar we moeten WoonAnker Waas er toch op wijzen dat ze ook kwaliteitseisen moeten opnemen om te kunnen blijven wonen in de woning. Als dat om een of andere reden niet kan, bijvoorbeeld door corona of materiaal, dan moet men een sanitaire keet voorzien per woning of een kitchenette of whatever. Dat moet ook iets degelijk zijn en geen gammel Bricokeukentje dat men dan in de garage zet en waar de mensen het dan maar mee moeten doen. Dat lijkt me geen goede zaak.

WoonAnker Waas zal vierhonderd woningen hebben en er staan nog meer dan tweehonderd renovaties op de planning. Ik denk dat ze intern iemand moeten aanstellen die ook technisch onderlegd is, om de aannemer erop te wijzen wat goed is en wat niet goed is en om dit verder op te volgen.

Minister, ik vraag u om dit kritisch te blijven opvolgen. Ik zal aan de mensen blijven zeggen dat ze klacht moeten indienen via de gekende kanalen.

De voorzitter: Ik wil erop wijzen dat het in onze commissie niet de bedoeling kan zijn om in te gaan op één of enkele dossiers. Als het deel uitmaakt van een globale problematiek, kan het wel worden aangekaart. De minister heeft daar ook naar verwezen.

Minister Diependaele heeft het woord.

Minister Matthias Diependaele: Het is inderdaad een heel specifiek geval, mijnheer Brusselmans. Wees maar zeker dat als we dergelijke dingen binnenkrijgen, we dat ook wel opvolgen. Ik heb willen aangeven dat wat ik nu gaf als antwoord, een eenzijdig verhaal is met informatie die wij moeten inwinnen vooraleer we kunnen oordelen wat er aan de hand is, laat staan dat we iets kunnen doen.

Mijnheer Daniëls, uw vraag gaat puur over de wetgeving openbare aanbestedingen. Het is niet zo dat je alleen maar op prijs beoordeelt. Het is perfect mogelijk om in het bestek op te nemen dat je prijs-kwaliteit wilt. De wetgeving overheidsopdrachten laat toe om de prijs-kwaliteitsverhouding als gunningscriterium op te nemen. Er zijn ook andere criteria die verband houden met de opdracht en er staan zelfs voorbeelden van opgesomd. Dat kan gaan over de organisatie, zelfs personeelskwalificaties, ervaring van het personeel, de precieze uitvoering van de opdracht enzovoort. Zelfs klantenservice en technische bijstand kunnen betrokken worden in de openbare aanbesteding.

Ik weet dat heel goed omdat het ook bij onroerend erfgoed zeer belangrijk is, want je wilt niet de eerste de beste aan heel delicate materialen laten werken. Het moet iemand zijn die de juiste kwalificaties heeft. Dat kan allemaal perfect worden opgenomen. Ook op het vlak van organisatie, bijvoorbeeld als gebouwen gebruikt worden, moeten ze de juiste toegang hebben. Kijk maar naar de renovatie van stationsgebouwen. Dat staat daar altijd in. De procedure en de aanpak van de werf worden daarin wel degelijk opgenomen. Bij Oosterweel bijvoorbeeld zijn er minderhindermaatregelen opgenomen. Het is dus wel degelijk perfect mogelijk om dat te doen.

De voorzitter: De heer Brusselmans heeft het woord.

Filip Brusselmans (Vlaams Belang): Ik verneem van de heer Daniëls dat WoonAnker Waas zegt alleen een bestek te hebben op basis van de kosten. De minister zegt dat dit niet klopt en dat het ook anders kan. Ik stel dus alleen maar vast dat ze zich opnieuw gedragen als een duiveltje in een wijwatervat en dat er grote problemen zijn. Ik stel voor dat de minister hen schriftelijk laat weten dat het bestek wel anders kan.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.